

Új SzemFüles

9. szám, 2011. Húsvét

Tartalomjegyzék

Szerkesztői köszöntő	1
Házunk tája Egyesületi hírek	2
Húsvéti varázs	10
Érdekes sorok Nyílt levél	18
Jogi percek	19
Kishírek, érdekességek a nagyvilágból 20	
Könyvjelző Áprily Lajos élete és munkássága	27
Humor-zsák	31
Fej-törő	33
Vers	34
Impresszum	35

Szerkesztői köszöntő

Kedves Olvasóink!

Kérem, engedjék meg, hogy az Új SzemFüles immáron 9. számát ezúttal, - a tőlem eddig oly megszokott és sok esetben hosszúra nyúló bevezető sorok helyett - némiképp rendhagyó módon, kicsit egyszerűen és röviden, de a már jól ismert „stílusban” fogalmazva „nyújtsam át” Önöknek:

Egyesületi újságunk idei első kiadása bizonyos tekintetben némiképp különleges, hisz kivételesen a „Nagyhéten” Húsvét előtt mindössze néhány nappal jelenik meg. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a korábban már megismert és megkedvelt, állandó rovatok hiányoznának belőle. Az „Ünnepi kiadás”ban is helyet kaptak az „Egyesületi hírek”, az „Érdekes sorok”, a „Jogi percek”, a „Könyvjelző” rovat és természetesen nem maradhattak ki a „Kishírek a nagyvilágból”, valamint a felhőtlen kikapcsolódást ígérő, mosolyfakasztó viccek sem a „Humor-zsák”ból. Mary ezúttal is igyekszik rejtvényel kedveskedni Önöknek, segédszerkesztőmmel, Gabóval karöltve pedig összeállítottuk a „Húsvéti varázst”, amely nem csupán a közeledő ünnepet és az ahhoz szorosan kapcsolódó népszokásokat mutatja be, hanem tojásfestési ötletekkel, valamint húsvéti receptekkel is segít színesebbé tenni az ünnepi előkészületet.

Önöket köszöntő soraim végén ez alkalommal is szeretnék tartalmas időtöltést, jó szórakozást kívánni magam és munkatársaim nevében az Új SzemFüles olvasásához.

Petner Katalin
Felelős szerkesztő

Házunk tája - Egyesületi hírek**Vendégünk volt Dr. Varsányi Balázs - Előadás az Usher szindrómáról**

Február 23-án, szerdán délután 15:00 kezdettel az Usher Klub keretében Egyesületünk vendége volt Dr. Varsányi Balázs, a budapesti Semmelweis Egyetem II. számú Szemészeti Klinikájának (ismertebb nevén a Mária utcai Szemklinika) munkatársa, aki a „Genetikai módszerek az Usher szindróma diagnosztikájában” címmel tartott érdekes, hasznos és informatív előadást szervezetünk irodájának csoport-szobájában.

A téma iránt érdeklődő, szép számmal összegyűlt hallgatóságot, egyesületi tagokat, gyógypedagógus hallgatókat és intézmény-vezetőket elsőként Gangl Tamás az Egyesület elnöke köszöntötte, majd bevezető szavait követően felkérte az előadás megtartására Dr. Varsányi Balázst. A szemész szakorvos egy rövid bemutatkozás után azonnal áttért az Usher-szindróma ismertetésére: Előljáróban Dr. Varsányi elmondta: Az Usher-szindróma az a betegség, olyan elváltozás, amely részben öröklődő retinabetegségből, Retinitis Pigmentosából (a továbbiakban RP), részben pedig halláscsökkenésből áll. E két tényező egyidejű fennállása okozza magát a szindrómát. Mint elmondta, az orvostudomány azokban az esetekben beszél egyértelműen Usher-szindrómáról, ha a RP jellemző, klinikai tünetei mellé kétoldali, veleszületett szenzori-neurálisnak nevezett, tehát belső fül eredetű halláskárosodás is társul.

A kutatási eredmények tükrében Dr. Varsányi utalt arra, hogy a veleszületett halláskárosodottak páciensek körében nagyjából 5% esetében igazolódik, hogy a károsodást Usher-szindróma okozta és a hallás-és látáskárosodással járó kórképeknek is csupán egy része az, amelynek genetikai háttere erre a kórképre vezethető vissza. E két kórképet nem más, mint a betegség mechanizmusa kapcsolja össze. Ez egy öröklődő állapot, melynek a genetikai háttere ugyanaz: Olyan sejtalkotó struktúráknak a károsodásáról van szó, amelyek mind a látás, mind a hallás folyamatában fontos szerepet játszanak. Ennek tudományos megnevezése „ciliopátia”. Az Usher-szindróma esetében a sejten belüli, transzport folyamatokért felelős ciliák károsodása okozza mindkét elváltozást.

A következő percekben Dr. Varsányi röviden bemutatta a szindróma 3 féle típusát és azok jellemzőit: Az 1-es típus nagyjából az esetek egyharmadáért felelős. Ez korán kezdődik, tehát a csecsemő, gyermekkorban, az élet első évtizedében. Az Ushernek ez a legsúlyosabb formája mind a halláscsökkenés, mind pedig a látáskárosodás mértékét tekintve.

A 2-es típus az esetek körülbelül kétharmadáért felelős: Ez a leggyakoribb forma. Itt kevésbé súlyos a halláskárosodás, az egyensúlyozó szerv ép, és a szemészeti tünetek, így a RP is később kezdődik és lassabb lefolyású. Jellemzően ez az élet második, harmadik évtizedében kezdődik.

A harmadik típus, az Usher 3-as, egy viszonylag ritka kórkép: Ebben az esetben a RP-nak egy jobb indulatú formájáról van szó, a halláskárosodás pedig egy progresszív folyamatot jelez, tehát egyre romlik, míg az 1. és 2. formánál ez egy konstansan, veleszületetten megjelenő állapot. Érdekességként elhangzott, hogy ugyan ez a legkritikább forma, de például Finnországban a földrajzi adottságoknak megfelelően bizonyos körülírt területeken ez nagyon gyakori betegség. Tehát Finnországon belül az összes formának nagyjából az egyharmadát alkotja ez az Usher 3-as forma, míg szerte a világon mindössze 1-2%-ot tesz ki.

A betegség molekuláris, genetikai hátteréről, valamint öröklésmenetéről Dr. Varsányi elmondta: Ahhoz, hogy valaki beteg legyen, mindkét szülőnek hordoznia kell a betegséget okozó génnek egy mutáns formáját. Általában a szülők tünetmentes hordozók, tehát nincs panaszuk sem látás, sem pedig halláskárosodásuk, viszont a gyermeküknek nagyjából 25%-nyi esélye van arra, hogy kialakul ez a kórkép. Nagyon fontos tehát, hogy az apai és az anyai

DNS-ben is ugyanabban a génben kell károsodásnak lennie. Ha e két károsodás összeadódik, sajnos elkerülhetetlen az Usher szindróma kialakulása.

Az előadó fontosnak tartotta elmondani, kiemelni: Csupán az, hogy valakinél a látás és halláskárosodás egyidejűleg fennáll, még nem feltétlenül jelenti azt, hogy Usher szindrómában szenved.

A szindróma klinikai diagnosztikájának bemutatására áttérve a szakember elmondta:

Először mindig egy pontos klinikai diagnózist kell meghatározni, szemészeti, hallásvizsgálati anamnézis felvételével: Mikor kezdődött, volt-e a családban más érintett, milyen gyorsan alakultak ki a különböző állapotok. A fent említett vizsgálatok elvégzését követően lehet szó a genetikai vizsgálatról. A genetikai vizsgálatokhoz ugyanis tudni kell, hogy melyik gén, vagy melyik géncsoport között kell keresni az eltérést. Ha ez már tudvalevő, tehát az orvosok tudják, hogy biztosan Usher-szindrómával állnak szemben, tudják, hogy Usher 1-es formáról beszélnek, még ebben az esetben is van 5 olyan ismert gén, amelyek közül bármelyiken lehet a betegséget okozó eltérés.

Az előadás pillanatai

A szindróma genetikai vizsgáló módszereinek kapcsán Dr. Varsányi beavatta hallgatóságát azoknak a jelenleg rendelkezésre álló technikai módszereknek a hátterébe, melyekről az érdeklődők az előadást megelőzően még nem, vagy csak igen keveset hallhattak: Mint elmondta, vannak olyan módszerek, amelyeknek a hatékonysága körülbelül 25%-os. Ezek az úgynevezett chippek, míg a gének teljes szekvenciájának a felgöngyöltése jóval nagyobb, úgy 50-60%-os hatékonysággal alkalmazható. 100%-os módszer azonban nincs. Az ár-érték arányban legmegfelelőbb vizsgálati módszerről szólva elhangzott: A világszerte alkalmazott, elsődleges eljárás az úgynevezett chipes-módszer, amelynek lényege, hogy ez a bizonyos chip a már ismert géneknek a már ismert mutációit tartalmazza. Ennek megfelelően tartománya folyamatosan bővül, jelenleg az eddig ismert Usher-szindrómát okozó 9 gént tartalmazzák és pillanatnyilag 612 mutáció kimutatására alkalmasak.

A betegség kezelésének, gondozásának témáját érintve a szemész szakorvos hangsúlyozta: Halláskárosodás esetében a cochleáris implantátumok, hallókészülékek jelenthetnek némi megoldást, RP esetében pedig elsősorban a még meglévő látás megőrzésére lehet és kell a hangsúlyt fektetni. A látás optimalizálása megfelelő dioptriájú szemüveggel, esetenként megfelelő színszűrő szemüveggel érhető el, ami a még meglévő látásélesség kihasználása mellett a retinát is védi a további károsodástól.

Az előadáson szó esett a retinális implantátumokról is. A fényérzékelő chippekről elhangzott: Ez a megoldás jelenleg a RP-val érintett betegeknek nyújthat segítséget. A chip felbontása egyelőre elég rossz, de a fényérzékelést, valamint a fény lokalizálását képes végrehajtani. Ez a módszer azonban az Usher-szindróma esetében jelenleg sajnos nem áll rendelkezésre, nem jelenthet megoldást a betegség gyógyításában.

Az előadás végén a résztvevőknek lehetősége nyílt kérdések felvetésére is, melyek közül a teljeség igénye nélkül néhányat az alábbiakban közlünk:

Kérdés: „Hogyan lehet hozzáférni a chipes diagnosztikához? Van-e arra lehetőség, hogy valaki akár egyénileg is kérjen ilyen vizsgálatot?”

Válasz: „Igen, erre van lehetőség. A chipet egy észtországi labor forgalmazza, hozzájuk lehet mintát küldeni a Szemklinikán keresztül. Ez egy fizetős szolgáltatás. A folyamat technikai része a következő: Előzetes időpont-egyeztetést követően egy alkalommal be kell menni a Klinikára egy vérvétellel egybekötött vizsgálatra. Fontos, hogy mind audiológiai, mind pedig szemészeti részről igazolva legyen, hogy feltehetően valóban Usher-szindrómáról van szó a páciens esetében. Érdeemes az öröklésmenetet is megnézni, mert bizonyos esetekben az is informatív lehet. A vizsgálatokat vérvétel követi, és itt véget is ér a páciens közreműködése, ugyanis a többi már mi, orvosok intézzük: A vérből kivonjuk a DNS-t és ez a DNS kerül kiküldésre az észtországi laboratóriumba, ahonnan egy-másfél hónap eltelte után kapjuk meg az eredményt. A vizsgálat költsége nagyjából 300-350 Euróba kerül, ami körülbelül 90.000-100.000 forint.

Remélhetőleg a közeljövőben lesz egy olyan sikeres pályázat, amelynek keretén belül szeretnénk majd jónéhány ilyen vizsgálatot elvégezni. Ezt nem csak Usheres, hanem RP-s betegek körében is tervezzük. Ez azonban egyelőre még a jövő titka.”

Kérdés: „Feltételezhető-e, hogy ha egy RP-val diagnosztizált páciensnek hallássérülése van, akkor ő nagy valószínűséggel Usher-szindrómás is?”

Válasz: Igen. Sajnos a RP-val társuló halláskárosodás esetében nagy a valószínűsége annak, hogy a páciens Usher-szindrómás.”

Kérdés: „Lehet-e és ha igen, akkor hogyan, milyen módszerrel, módszerekkel lassítani az Usher-szindróma lefolyását?”

Válasz: „Fontos, hogy a retina még nem károsodott része a lehető legjobb funkciót tudja ellátni. Ehhez jó keringésre és jó anyagcserére van szükség. Vannak olyan vitamin-készítmények, amelyek a szemfenék anyagcseréjét segítik, ilyen például a Béres szemerő tableta, az Okuvit Lutein kapszula, vagy más, hasonló összetételű vitamin-készítmények. Ezek segítik a még épen maradt, jól funkcionáló retina-területek anyagcseréjét. Ezek a készítmények sajnos magán az alap-helyzeten javítani nem fognak, viszont lassíthatják az állapot-romlást, illetve segíthetik a még meglévő funkciók szinten-tartását.”

Kérdés: „Esetleg van-e remény az Usher-szindróma összejt-terápiával történő gyógyítására?”

Válasz: „Az összejt-terápia annyiban köztes, hogy ahhoz nem feltétlenül szükséges a genetikai háttér pontos ismerete, de mivel nagyon sok helyen ez összekapcsolódik a genetikai kutatásokkal, ezért egyelőre nem nagyon esik szó humán alkalmazásról. Az összejt-terápiával kapcsolatban olyan igazi kutatás, amely engedélyezett lenne szemészeti elváltozásokkal kapcsolatban, jelenleg még nincs.”

Dr. Varsányi Balázs elérhetőségei:
Telefonszám: 06-20/313-2763
E-mail: varsanyi.balazs@gmail.com

Átadó ünnepség

2011. március 24-én délelőtt, a Vakok Állami Intézetének kulturtermében került sor arra az adományozási ünnepségre, melynek keretében az „Informatika a látássérültekért” Alapítvány a Neumann János Számítógép-tudományi Társasággal (NJSZT) együttműködésben pentium 4-es típusú használt, de még jó állapotban lévő, képernyőolvasó szoftverrel felszerelt számítógépeket adományozott az „Informatikai eszközök (hardver) adományozása az Elemi Rehabilitációs Központok informatikai kurzusain sikeresen részt vett látássérült személyek számára” című lezárult pályázat eredményeként.

Az adományozottak az országos hálózatként működő 9 elemi rehabilitációs központ ügyfelei közül kerültek ki, elemi rehabilitációs központként két olyan látássérült ember személyében, akik az ott nyújtott informatikai alapképzéseket sikeresen elvégezték, ezt követően pedig részt vettek az Infoalap által kiírt pályázaton.

A rendezvényt Szuhaj Mihály, az „Informatika a látássérültekért” Alapítvány elnöke nyitotta meg, majd ezt követően Alföldi István, az NJSZT igazgatója üdvözölte az ünnepség résztvevőit és mondott néhány szót a jelképesen átadásra kerülő számítástechnikai eszközökről. A számítógépek jelképes átadásának perceiben Egyesületünk két tagja, Dudog Lászlóné Wondrák Györgyi és Kundra Katalin is átvehette az Alapítvány elnökétől a sikeres pályázaton elnyert számítógéphez tartozó telepítő-szoftvereket tartalmazó kis csomagot.

Az átadás perceit követően Szuhaj Mihály mutatta be a Vodafone Magyarország Alapítvány anyagi támogatásával kifejlesztett, látássérült felhasználók számára ingyenesen hozzáférhető DEX (Dramatizált Elektronikus Könyvszerkesztő és Hangoskönyv-konvertáló Program) 2.0-ás verziójú szoftvert. Ezt követte Intódy Gábor rövid, üdvözlő beszéde a Vodafone Magyarország képviseletében, majd az ünnepséget Torma Zsolt, az Infoalap fejlesztési vezetőjének DEX 2.0-ás szoftverbemutatója zárta.

Egyesületünk két, sikeresen pályázó tagjának ezúton is gratulálunk!

A pályázat két nyertese: Kundra Katalin és Dudog Lászlóné Wondrák Györgyi (elől, balról jobbra), mellettük kísérőik, Kőszegi Dóra és Molnárné Katona Eszter

Finn vendégek a Múzeum körúton

Április 7-én, csütörtökön délután a nemzetközi kapcsolatok ápolása és mélyítése jegyében tett baráti látogatást szervezetünk Múzeum körúti irodájában Seppo Jurvanen, a finnországi Siketvak Egyesület vezetője és tolmácsa, kísérője, Lea. A vendégeket Egyesületünk elnöke, és ügyvezetője fogadta. A két szervezet vezetőinek tapasztalat-cseréjét Boncz Ádám a SVOE pszichológusa ez alkalommal angol nyelvű tolmácsként segítette. A nagyjából fél órás megbeszélés keretében Egyesületünk ügyvezetője röviden bemutatta a szervezet tevékenységét, valamint felvázolta a SVOE működésének eddigi sikereit, elért eredményeit. Ezt követően a finn siketvakok elnöke osztotta meg röviden tapasztalatait a beszélgetés résztvevőivel. A mindössze egy órás látogatás az irodahelység megtekintésével, majd közös fényképek készítésével zárult.

Seppo Jurvanen és kísérője, Lea

Szerdák a Klubban

A SVOE iroda csoport-szobájában minden hónap második szerdáján megrendezésre kerülő klubbélművészet népszerűsége a 2011-es évben is töretlen, hiszen a klub állandó „háziasszonyai”, Kőszegi Dóra és Molnárné Katona Eszter minden alkalommal gondoskodnak arról, hogy a résztvevők egyetlen pillanatig se unatkozzanak.

A klubbélművészet sorát Eszter és Dóri idén egy rendhagyó délutánnal nyitotta meg, hiszen januárban a megszokottól eltérően egy érdekes vetélkedő megrendezésére került sor, melynek keretében az érdeklődő tagok két csapatban dolgozva teheték próbára emlékező-tehetségüket és kelhettek „versenyre” egymással.

Februárban a farsang örömeire szorgos kezek munkájának köszönhetően ünnepi díszbe „öltözt” a csoport-szoba, ami délután 14:00-tól egy vidám hangulatú Bingó-partynak, majd a farsangi tombola-húzásnak adott otthont.

Bingó...

...és tombola

A tavasz beköszöntével Dóri és Eszter újra teret engedtek a sportszerű „versengésnek”, márciusban ugyanis – immáron több csapat részvételével – ismét egy izgalmas vetélkedő résztvevőivé, főszereplőivé válhattak a klubdélutánra látogatók.

Április 13-án délután a húsvéti előkészület jegyében várták a szervezők az érdeklődőket: A közös időtöltés első részében lehetőség kínálkozott különféle asztali dekorációk készítésére tojásból.

Készülnek a húsvéti díszek...

A délután második felében ez alkalommal a sütésé lett a főszerep: A klub már-már rutinosnak számító „pékmesterei” húsvéti kalácsot készíthettek, amelyet a sütőbe-kerülés előtt saját ízlésük szerint ízesíthettek, díszíthettek.

Kezdeti „szárnypróbálgatások” ...

...és a végeredmény

Eszter és Dóri továbbra is szeretettel hív és vár minden érdeklődő, egyesületi tagot a havi rendszerességgel megrendezésre kerülő, és időről időre egyre izgalmasabb, jó hangulatú klubdélutánra. A programokra való eljutáshoz igény esetén természetesen kísérést is biztosítanak, a SVOE csoport-szobájában minden hónap második szerdáján eluralkodó vidám hangulatról pedig a résztvevők és szervezők közösen gondoskodnak.

Pihenésre-hívogató

Egyesületünk 2011 nyarán is üdülési lehetőséget kínál tagjai és családjuk számára.

Helyszín: A Balaton déli partja, Szántód, Rév Hotel.

Időpont: 2011. június 20-25. (hétfőtől szombatig, 5 éjszaka)

Szállás

Téglaépület 1.emeletén, saját vizesblokkal - zuhanyzóval, wc-vel – felszerelt, 2 ágyas szobákban.

Az étkezéseknek a szomszédos épület, a Rév Csárda ad majd otthont, a kézművesfoglalkozások lebonyolítására pedig egy különálló közösségi épületben fog sor kerülni.

Tervezett programok (a programok szervezése jelenleg is folyamatban van)

- kézműves-foglalkozás
- hajókirándulás
- strandolási lehetőség
- szalonnasütés
- Kirándulás Tihanyba

Részvételi díj

Kétágyas szobákban, teljes ellátással, (napi háromszori étkezés) programokkal:

SVOE tagok és pártolótagok számára: 25.000 Ft/fő

Érvényes tagsággal nem rendelkező résztvevőknek: 30.000 Ft/fő.

Személyi segítőket és jelnyelvi tolmácsokat biztosítunk.

Befizetés módja

- készpénzben, személyesen a Budapest, 5. kerület Múzeum Körút 3., 2.em. 1.-es ajtó alatti irodánkban vagy
- befizetési csekken (postán küldjük külön annak, aki ezt kéri).
- Banki átutalással

Jelentkezési és befizetési határidő: 2011. április 29., péntek

Április 29.-e utáni jelentkezést nem áll módunkban elfogadni!

FONTOS!

A jelentkezés lemondása: Csak írásban történő lemondást fogadunk el! 2011. április 29.-ig (péntek) történő írásos lemondás esetén a teljes befizetett részvételi díjat visszatérítjük. A 2011. április 29-ét követő írásos lemondás esetén csak kórházi/klinikai orvosi igazolás csatolása/bemutatása ellenében térítjük vissza a befizetett részvételi díjat!

Utazás

Csoportosan, vonattal Budapest Déli pályaudvarról Szántód-Köröshegy állomásig.

A nyári táborral kapcsolatban további felvilágosítás és jelentkezési lap Kimlei Gábortól kérhető az alábbi elérhetőségeken:

Telefon: 06-1/361-2007

Mobil: 06-70/930-7545

E-mail: siketvakok@gmail.com

Szeretettel várjuk Tagjainkat és hozzátartozóikat az 5 napos, szántódi pihenésre!

Gólyahír

Örömmel tudatjuk, hogy az elmúlt időszakban két kolleganónk is egészséges fiúgyermeknek adott életet: Elsőként Némethné Rikker Veronika hozta világra Domonkost, 2010. december 30-án, egy hónappal később, 2011. január 30-án pedig megszületett Konner Eszter kislia, Dante.

Az egész Egyesület nevében szívből gratulálunk és ezúton kívánunk jó egészséget, sok boldogságot mindkét édesanyának!

Összeállította: Szerkesztő

Húsvéti varázs

Az Új SzemFüles idei első számának ünnep-váró rovatában betekintést nyerhetnek a Húsvét ünnepének „kulisszatitkaiba”, valamint az ahhoz kapcsolódó népszokásokba, végül, de nem utolsónak pedig egy kis segítség igénybevételével egyszerűen kivitelezhető, tojásfestési technikákkal, receptekkel is igyekszünk segíteni az ünnepi készülődést, valamint fellebentjük a fátylat a „titokról”: Milyen kapcsolatban áll a húsvéti nyúl és a tojás?

Húsvét a keresztények legfontosabb ünnepe, de a tavaszvárás, a tavasz eljövételének ünnepe is egyben, amelyet március vagy április hónapban, a Hold állásának megfelelően tartanak. Húsvét a feltámadás, az újjászületés ünnepe, a keresztény Egyház ugyanis ilyenkor emlékezik meg Jézus kereszthaláláról és feltámadásáról.

A Biblia szerint Jézus nagypénteki keresztre feszítése után harmadnap, vasárnap feltámadt. Helyettesítő áldozatával megváltotta minden ember bűnét, feltámadásával pedig győzelmet aratott a halál felett. Az eredetileg zsidó ünnep (héber nyelven *pészah*) az egyiptomi fogságból való szabadulás ünnepe volt. A húsvét egybeesik a tavaszi napéjegylenlőség idején tartott termékenységi ünnepekkel is, amelynek elemei a feltámadás, az újjászületés.

Húsvétot a legtöbb keresztény felekezet megünnepli, bizonyos szokásokat pedig főként a nyugati kultúrában a nem keresztények is megtartanak.

A név eredete

Húsvét az azt megelőző időszak, Jézus sivatagi böjtjének emlékére tartott negyvennapos nagyböjt lezárulását jelzi. A böjt után ezen a napon szabad először húst enni. A böjt utolsó hetének neve:

„nagyhét”, a húsvét utáni hét húsvét hete, egyes magyar vidékeken „fehérhét” – fehérvasárnapig tart.

A húsvét héber neve „pészah”, amely „kikerülés”-t, „elkerülés”-t jelent, utalva arra, hogy a halál angyala elkerülte a zsidóknak bárány vérével megjelölt házait. Innen származik a ritkábban használt angol név, a *passover* is. A kifejezés az ünnep magyar nevében nem található meg, de Csíkménaságon a húsvéti körmenet neve: „kikerülés”.

Az angol Easter a német Ostern szóval együtt keresendő. Őse egy germán istennő, Ostara a tavasz keleti úrnője, akinek ünnepét a tavaszi napéjegylenlőség idején tartották.

A Húsvét helye az egyházi évben

A keresztény egyház szertartásaiban a hosszú ünnepi időszak átfogja a kora tavasz és a nyár elejei hónapokat. Az előkészületi idő a nagyböjt, amely Jézus negyvennapos sivatagi böjtjének emlékére, önmegtartóztatására tanít. Ezt kisebb-nagyobb ünnepek követik s a húsvéti ünnepkör a pünkösdvel zárul. A húsvéttól a pünkösd utáni szombatig tartó időszakot húsvéti időnek nevezik. A nagyböjt utolsó hete nagyhét, amely virágvasárnaptól nagyszombatig tart. Napjai a nagyhétfő, nagykedd, nagyszerda és a húsvéti szent háromnap. Húsvét napjától a fehérvasárnapot megelőző szombatig tartó napokat húsvét hetének nevezik. A ciklus a karácsonyi ünnepi szakasz párja, de jóval régebbi annál. Latin neve: Septuagesima = hetvened, mert hetven napig tart.

Virágvasárnap a húsvétvasárnap előtti vasárnap, nagyböjt utolsó vasárnapja. Az Egyház ezen a napon emlékezik meg Jézus Jeruzsálembé való bevonulásáról. Ilyenkor hagyományosan barkát szentelnek, a templomba való bevonulás pedig körmenetben zajlik.

Az ünnep időpontja

A nyugati kereszténység húsvétja mindig március 22. és április 25. közé esik. A következő nap, húsvéthétfő a legtöbb keresztény hagyományú államban hivatalos ünnep.

A Húsvét, valamint a hozzá kapcsolódó ünnepek az úgynevezett mozgó ünnepek közé tartoznak, azaz nem esnek a Julián-naptár szerinti év ugyanazon napjára minden évben. A Nap mozgása mellett a Hold mozgásától is függ a dátum némileg a héber naptárhoz hasonló módon. A húsvét helyes időpontja gyakran vita tárgya volt.

Az első niceai zsinat 325-ben határozott úgy, hogy az egyház tagjai a húsvétot ugyanazon a vasárnapon ünnepeljék, és pedig legyen a keresztény húsvét időpontja a tavaszi napéjegylenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap. Mivel ennek meghatározására nem jelöltek ki módszert, így például az alexandriai pátriárka és a római pápa alá tartozó egyházrész másképpen számította a húsvét időpontját. Később a 6. században Dionysius Exiguus megalkotta azt az eljárást, amely azóta is az alapját képezi a húsvét időpontja kiszámításának.

Amennyiben csillagászati értelemben vesszük a „tavaszi napéjegylenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap” formulát, természetesen nem feltétlenül kapjuk meg a húsvétot. A katolikus egyház 1581-ben kánonban rögzítette azt a számítási módot, mely meghatározza ennek naptári helyét. Mostanra az ortodox egyházakon kívül minden keresztény egyház ehhez az eljáráshoz tartja magát. Az ortodox egyházak dátumszámítási módszere maradt a gregorián naptárreform előtti Julián-eljárás.

A szíriai Aleppóban ülésezett 1997-ben az Egyházak Világtanácsa. Ezen a tanácskozáson javasolták, hogy a hagyományos, képletekre és táblázatokra alapuló számítás helyett csillagászati megfigyelések alapján határozzák meg a keresztény húsvét időpontját, ezzel megszüntethető lenne a keleti és nyugati

egyház közötti eltérés is, hiszen a megfigyelés (illetve a közvetlen csillagászati meghatározás) mindegyik egyházrész számára objektív módon rögzítené az ünnepnap dátumát. A reformjavaslat szerint ennek bevezetés 2001-ben lett volna, de ezt a javaslatot lényegében egyik tag sem fogadta el.

A nagyhét

A „Nagyhét” Virágvasárnapkal veszi kezdetét, melynek szerepe, hogy bevezesse a szent háromnap liturgiáját. Jézus jeruzsálemi bevonulására való emlékezés a nagyböjti idő csúcspontja is egyben. Ezen a napon a pap a vértanúságot jelképező piros ruhában lép a hívők elé. A misén Máté, Márk, vagy Lukács evangéliumából olvassák fel a passiót, meghatározott rendben, minden évben másikat.

A nagyhéten hétfőn, kedden és szerdán nincs különösebb szertartás.

Nagycsütörtök

Ez a nap az utolsó vacsora emléknapja, az Eucharisztia (oltáriszentség) alapításának ünnepe. Ilyenkor a székesegyházakat kivéve minden templomban csak egy mise van, az esti órákban.

A székesegyházban délelőtt kerül sor az úgynevezett krizmaszentelési misére, melyen az adott egyházmegye összes papjának részt kell vennie. Itt megújítják papi fogadalmukat, valamint a püspök megáldja és megszenteli az azt követő évben használt szent olajokat és a krizmát. Háromféle szent olaj van, amit meghatározott szertartásban használnak:

1. Keresztelendők olaja
2. Betegek kenete
3. Krizma (Balzsammal kevert faolaj, kereszteléskor, bérmálásakor, papszenteléskor és templomszenteléskor használják.)

A nagycsütörtöki esti misén a pap az örvendezést, ünneplést jelentő fehér ruhát viseli. Az orgona szól, egészen a *Dicsőség a magasságban Istennek...* kezdetű himnuszig, ami alatt szólnak a harangok,

és a csengők is. Utána húsvét vigiliájáig sem az orgona, sem a csengő nem szól. („A harangok Rómába mennek...”) Ez jelképezi, hogy senki nem szól Jézus mellett. A prédikáció után (ahol megtartják) a lábmosás szertartása következik. Ennek hagyománya a Bibliában található, Jézus az utolsó vacsorán ugyanis megmosta tanítványai lábát. A mise után következik az úgynevezett oltárfosztás. Ez jelképezi, hogy Jézust megfosztották ruháitól. Ennek nincs szertartása, csendben zajlik. A misét követően a templomokban általában virrasztást szoktak tartani.

Nagypéntek

Ezen a napon nincs mise. Téves és kerülendő kifejezés a „csonka mise”.

Nagypénteken Igeliturgia van, áldoztatással. A pap a szertartást piros vagy lila öltözékben végzi. A papság és a segítők teljes csendben vonulnak be a templomba, s az üres oltárszekrény (tabernákulum) előtt leborulnak. Ezt követi az Igeliturgia: Isten szenvedő szolgájáról szól az olvasmány, a szentlecke, és János evangéliumából olvassák fel a passiót. Ezután jön az évente egyszeri tisztelgés a kereszt előtt, a Kereszthódolat. Az igeliturgia teljes csendben áldoztatással ér véget.

Az igeliturgia végén nincs áldás, sem elbocsátás.

Nagyszombat

Ezen a napon napközben semmilyen szertartás nincs, a „nagyszombati liturgia” kifejezés téves. Az ősi zsidó alapokra hagyományozva, a katolikus időszámításban szombat este a sötétedés

után már vasárnap van, ezért a szombat esti misét vasárnap vigiliájának nevezik. Húsvét vigiliája az év legszebb, de legbonyolultabb szertartása. A pap az öt részből álló szertartást fehér öltözékben végzi.

1. **Fényliturgia:** Ekkor történik a tűz megáldása, majd arról a húsvéti gyertya meggyújtása. A húsvéti gyertya (minden résztvevőnél van) jelképezi a feltámadt Jézust. A templomba való bevonulás után a pap a húsvéti örömeiket énekli.

2. **Igeliturgia:** Az Igeliturgiában kilenc olvasmány található. Hét az ószövetségből, egy szentlecke, és az evangélium, ebből legalább három ószövetségit és az evangéliumot fel kell olvasni. A Szentlecke előtt megszólal az orgona, harangok és a csengők is, amik nagycsütörtök óta hallgattak. A Szentlecke után felhangzik az alleluja (az örömeinek éneke), ami egész nagyböjtben nem szerepelt a liturgiában. A prédikáció után a keresztségi fogadalmak megújítása következik.
3. **Keresztségi liturgia:** Ha vannak keresztelendők, akkor itt történik meg a keresztelés. Ez is ősi hagyomány, mivel régen mindig húsvét vigiliáján keresztelték meg a jelölteket. Megáldják a keresztvizet és a szenteltvizet.
4. **Eukarisztia liturgiája:** Innen a mise a hagyományos rend szerint

folytatódik, de sokkal ünnepélyesebben.

5. **Körmenet:** Ez nem tartozik szervesen a vigíliához. Lehet körmenetet tartani a mise végén, ezzel „hirdetni a világnak”, hogy feltámadt Krisztus.

Hímes tojások – A Húsvét szimbólumai

Húsvétvasárnap

Délelőtt ünnepi szentmisét tartanak. Ehhez a naphoz tartozik az ételszentelés hagyománya. A délelőtti misére letakart kosárral mentek a hívők, melyben bárányhús, kalács, tojás, sonka és bor volt. A húsvéti bárány Jézus áldozatát, a bor Krisztus vérének jelképezi. A tojás pedig az újjászületés szimbóluma. Az egészben főtt tojás ugyanakkor a családi összetartást is jelképezi. A magyar néphagyomány szerint a családtagoknak együtt kellett elfogyasztaniuk a húsvéti tojásokat, hogy ha valamikor eltévednének az életben, mindig eszükbe jusson, hogy kivel fogyasztották el a húsvéti ételeket, és mindig hazataláljanak. A húsvét ünnepe akkora ünnep az egyházban, hogy nem egy napon keresztül, hanem nyolc napon át ünneplik.

Húsvéthétfő

Ezen a napon sok népszokás él, például a locsolkodás, a hímes tojás ajándékozása. A víz megtisztító, megújító erejébe vetett hit az alapja ennek a szokásnak, mely aztán idővel, mint kölnivízzel való locsolás maradt fenn napjainkig. Bibliai eredetet is tulajdonítanak a locsolkodás hagyományának: eszerint a Krisztus sírját őrző katonák a feltámadás hírére vevő, ujjongó asszonyokat igyekeztek lecsendesíteni úgy, hogy lelocsolták őket. Régi korokban a piros színnek védő erőt tulajdonítottak. A húsvéti tojások piros színe egyes feltételezések szerint Krisztus vérének jelképezi. A tojásfestés szokása és a tojások díszítése az egész világon elterjedt.

Húsvéti, tavaszi népszokások

Szinte minden népnél rengeteg szokás kötődik a Húsvéhoz még a kereszténységet megelőző időkből is, hiszen a tavaszt, a természet újjáéledését évezredekkel ezelőtt is megünnepelték. Éppen ezért sokszor fedezhető fel ellentmondás a húsvéti motívumokban és népszokásokban.

Böjti játékok

A negyvennapos böjt a keresztény egyházban a húsvéti előkészület ideje, amelyet Jézus 40 napi böjtölésének és kínszenvedésének emlékére tartanak. A régi időkben ilyenkor nemcsak a hús fogyasztása volt tilos, hanem a lakodalom, bálozás, zenés multságok is tiltva voltak. Böjt idején gyóntak, áldoztak, az egymással haragban lévők pedig igyekeztek kibékülni.

Az ifjúság körében az étkezési, szórakozási, mulatozási tilalmak ellenére jellegzetes szokások, játékok alakultak ki, amelyeket főként böjti vasárnapokon végeztek. Ilyen volt például a körtánc jellegű karikázás, a csárdás jellegű szinalázás, vagy az úgynevezett mancsózás, amelyben magasba dobott golyókat kellett eltalálni olyan ütőkkel, melyeket fiatal legények faragtak a nekik tetsző lányoknak. Szeged környékén is divatosak voltak a sportjellegű népi játékok, így például a csülkőzés, a labdázás, és a köcsögdobálás.

Barkaszentelés

Jézus Jeruzsálemben való bevonulásának emlékünnepe virágvasárnap, vagy latin elnevezése szerint pálma vasárnap. A 6. századtól kezdve ekkor körmeneteket tartottak, ahol a pálma az időjárási viszontagságok mellett a különféle varázslásoktól is megvédett. Nálunk ezt a szentelt pálmát helyettesíti a barka. Itt is megfigyelhető, hogy bár egyházi eredetű a virágvasárnapi barkaszentelés, de a szentelt barkát felhasználták rontás ellen, gyógyításra, mennydörgés, villám elhárítására is.

Sokfelé élt az a hiedelem, hogy a szentelt barkát nem szabad bevinni a házba, mert egyéb rontásokat hozhat a gazdára és mindemellett elszaporodhatnak a legyek és a bolhák is. A barkának azonban jósló, varázsló, rontás elleni, bajelhárító szerepet is tulajdonítottak: a kert földjébe szúrt barkaág elűzi a férgeket, a mestergerendán elhelyezett, vagy tűzbe dobott szemek pedig megvédnek a bajtól, villámcsapástól, de éppenséggel gyomorégés vagy torokfájás ellen is kitűnőek.

Kiszehajtás, villőzés

Virágvasárnapi jellegzetes szokás szerint egy szalmabábút többnyire menyecskének öltöztettek. A kiske vagy más néven banya a tél, a böjt, a betegség megszemélyesítője, amelyet a lányok énekelve végigvittek a falun, majd pedig vízbe hajítottak vagy elégették.

A kiske öltöztetéséhez és viteléhez különböző hiedelmek fűződtek: aki öltözteti vagy elsőnek felkapja, nemsokára férjhez megy, vagy ha véletlenül visszafordul a banya, akkor joggal lehet tartani attól, hogy visszajön a betegség a faluba, vagy rosszra fordul az idő. Miután levetkőztették és vízbe hajították, a lányok vizes szalmacsomóval dörgölték az arcukat, hogy ne legyenek szeplősek, és hogy egészségesek maradjanak. A kiszehajtás után sok helyen a villőzés következett. A lányok villónak nevezett

faágakkal járták a házakat, ezeket a faágakat felszalagozták, olykor kifűjt tojással díszítették. A kiske kivitele a tél kivitelét, a villó behozatala pedig a tavasz behozatalát jelképezte.

A nagyhét szokásai

"A harangok Rómába mennek" - tartja a mondás, és valóban: nagycsütörtökön megszűnik a harangozás, és legközelebb nagyszombaton szólal meg újra. Liturgikus eredetű szokás a nagycsütörtöki lábmosás (célja, hogy alázatra nevelje a hatalmasokat) és a pilátuségetés, amikor egy Pilátust jelképező szalmabábút égetnek el. Nagycsütörtököt zöldcsütörtöknek is nevezték, és a jó termés reményében spenótot főztek.

Nagypéntek Jézus kereszthalálának napja, a böjt és a gyász ideje. Ezt a napot a népi babona szerencsétlennek tartotta, amikor tilos volt mindenféle állattartással, földműveléssel kapcsolatos munka, ilyenkor nem gyújtottak tüzet, nem sütöttek kenyeret (merthogy kővé vált volna), nem fontak, nem szöttek. Azonban úgy hitték: aki nagypénteken napfelkelte előtt megfürdik, azon nem fog majd a betegség. Az ilyen, nagypénteki aranyvíznek szépségvarázsló erőt is tulajdonítottak.

Nagyszombati tevékenységnek számított a féregűzés, amely az egész nagyhéthez kötődő nagytakarítás része, de ugyanígy e nap szokása volt a ház körülseprése, hogy a boszorkányokat, kígyókat, békákat elhajtsák. Jellegzetes szertartás volt ilyenkor a tűzszentelés, keresztelő víz szentelése. A nagyszombaton megtartott feltámadási körmenet jellegzetesen közép-európai, magyar, német és osztrák szertartás.

Ételszentelés

Húsvétvasárnap ünnepli a kereszténység Jézus feltámadását. Ehhez a naphoz is munkatilalom kapcsolódott: nem sepertek, nem főztek, nem hajtották ki és nem fogták

be az állatokat. Már a 10. század óta húsvéti szertartásnak számít a sonka, bárány, kalács, tojás, bor megszentelése a templomban. A húsvéti bárány Jézust jelképezi. A tojás az élet, az újjászületés jelképe. A sonka a paraszti élet gazdasági és kultikus rendje szerint vált jellegzetes húsvéti étellé. Sok helyen használták mágikus célokra a szentelt ételek maradványait: a kalács morzsáját a tyúkoknak adták, hogy sok tojást tojjanak, máshol pedig tűzbe vetették a maradványt, hogy a túlvilágiaknak is jusson a szentelt ételből.

Egyéb szokások
Húsvétvasárnapra virradó éjszaka volt szokás a Jézuskeresés, amikor meg kellett találni a faluban elrejtett Krisztus szobrot. A húsvéti határjárás célja egyházi jelentése mellett a tavaszi vetések mágikus védelme volt. A zöldágjárás a természet megújulását jelképező énekes játék volt, a kakaslövés pedig farsanghoz, lakodalmakhoz és aratáshoz is köthető népi szokás, de a húsvét egyik jellegzetességének is számított.

Tojásfestési technikák:

A megszokott, hagyományos tojásfestésen túl, megannyi egyszerű és nagyszerű festési technika létezik, melyek közül most hármat szeretnénk megosztani a Kedves Olvasókkal.

1. Tojásfestés cérnával

Ez az egyszerű festési módszer absztrakt és modern mintát eredményez. Ahhoz, hogy elkészíthessük saját, cérnával festett tojásainkat, első lépésként öntsünk egyszer használatos műanyag edényekbe (tálkába, kisebb dobozokba) legalább 3, különböző színű tojásfestéket (mindegyiket külön edénybe). Ezt követően mártsunk egy cérnaszálat az

egyik festékbe, majd göngyöljük át a tojást a cérnával. A cérnával ott érintsük meg a tojást, ahol színezn szeretnénk. Kipróbálhatunk különböző színű tojásfestékeket, és különböző vastagságú cérnákat.

Végül a tojást csak akkor fogjuk meg, ha a festék megszáradt.

2. Tojásfestés alumínium fóliával

Ebben az esetben az alumíniumfóliát nem főzéshez használjuk, hanem festéshez. Az összegyűrt és befestett fólia különböző érdekes foltokat, pettyeket hagy majd a tojáson, ami különleges és édes húsvéti tojásokat eredményez.

Először is gyűrjünk össze, majd egyenesítsünk ki egy darab alufóliát, ezt követően pedig kenjük be a fólia-darabot tojásfestékekkel.

Következő lépésként fogjuk meg a fóliát, a festésre váró tojást helyezük a fólia közepére és gyengéden fedjük be a tojást a fóliával. Többféle színnel is nyugodtan próbálkozhatunk.

3. Tojásfestés buborékos csomagoló fóliával

Egy nagyon kreatív ötlet, melyet bárki elkészítheti. A tojások e technika alkalmazásával különleges, színes pettyesek lesznek.

Egyszerűen csak kenjük be a buborékos fóliát tojásfestékekkel és hengereljük végig rajta a tojást. A végeredmény magáért beszél.

Húsvéti receptek:

Fűszeres csirkével töltött tojás:

Egyszerű és gyors módja a Húsvétról megmaradt főtttojások felhasználásának

Hozzávalók:

- 6 kemény főtttojás
- 15 dkg kockára vágott főtt csirkehús
- 5 evőkanál majonéz
- 1 evőkanál finomra vágott hagyma
- 1 teáskanál mézes mustár
- 1/2 teáskanál őrölt mustármag
- 1/2 teáskanál kreol fűszerkeverék (1/4 teáskanál fűszerpaprika és fokhagyma por, 1 csipet bors, szárított kakukkfű és őrölt kömény)
- pár csepp csípős paprikás krém
- 1 evőkanál friss, apróra vágott petrezselyem

Elkészítés:

A tojásokat hosszában elvágjuk, majd eltávolítjuk a sárgáját és félretesszük a fehérjét.

Ezután egy kis tálban áttördeljük a tojások sárgáját, majd hozzákeverjük a csirkét,

majonézt, hagymát, mézes mustárt, őrölt mustárt, kreolt és paprika krémet.

Utolsó lépésként a tálban lévő keveréket átkanalazzuk a tojásfehérjébe, a tetejét megszórjuk friss petrezselyemmel és tálalásig hűtőbe helyezzük.

Húsvéti csirke:

Hozzávalók 10 darabhoz:

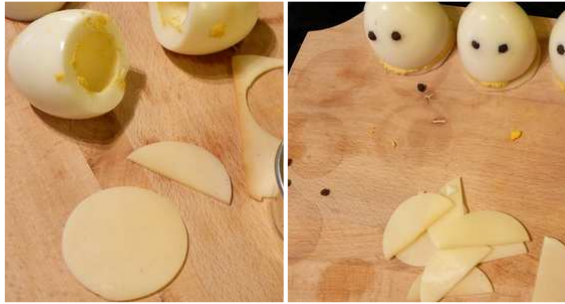
- 10 kemény tojás
- 2 evőkanál zöldfűszeres krémsajt
- 3-4 dkg aszalt sárgabarack
- só
- bors
- 10 lap füstölt sajt
- 20 szem egész bors
- sárgarépa

Elkészítés:

A tojásokat a szélesebb csücsküknél fogva vágjuk ketté, azaz kb. 1 cm vastagságban vágjuk le az aljukat. A sárgákat óvatosan vegyük ki belőlük. A levágott, kikapart részeket tegyük egy asztali mixerbe, adjuk hozzá a krémsajtot, sót, borsot, és a beáztatott barackokat. Turmixoljuk össze. A sajtlapokból szűrjük ki 10 akkora átmérőjű korongot, mint körülbelül a tojásaink átmérője (ez nagyjából 5 cm). és a széleikből 2-2 darab, a félkörnél kisebb körszeleteket (ezek lesznek a szárnyak).

A megtisztított sárgarépát vékonyan karikázzuk fel, és ebből alakítsuk ki a csőröket.

A tojásokat töltsük meg. Kicsit többet töltsünk beléjük, mint a nyílás magassága.

A töltött tojásokat tapasszuk a sajtkorongokra.

Egy hegyes késsel kicsit vágjuk ki a szemgödröket. Ez azért kell, mert a tojás fehérjébe nem nagyon lehet belenyomni simán a borszemeket. A lyukakba helyezzük bele a borsokat, azaz a szemeket. A csőr részhez pedig nyomjunk be szintén késsel egy vágást, majd helyezzük be a csőröket.

A maradék töltelékkel tapasszuk rá a csirkékre a szárnyakat, illetve nyomjunk a fejük tetejére kis bóbitákat. Pirosspaprikával színezzük meg a krémet pirosra, és ezt nyomjuk a fejük búbjára taréj gyanánt.

Tejfölös sonkával töltött kifli:

Hozzávalók 1 személyre:

- 2 kifli
- 5-6 dkg sonka
- 5 dkg sajt
- 1,5 dl tejföl
- bors

Elkészítés:

A kifli két végét levágjuk és három egyenlő részre vágjuk. A középsébe fakanál nyelével lukat fúrunk. A tejfölt a ledarált sonkával és sok őrölt borssal kikeverjük és ezt töltjük a kiflibe. Tűzálló tálra tesszük a

kifliket, a tetejükre reszelt sajtot teszünk. Előmelegített sütőben ropogósra sütjük.

A nyúl és a húsvéti tojás:

A tojást az ősi hiedelem, a mágikus világkép az élet, a lélek székhelyének tartotta, az örök megújulás, az elpusztíthatatlan élet szimbólumának. A görög-római mitológia szerint a tojásból istenek születnek. A finnek nemzeti eposza, a Kalevala szerint pedig tojásból lett az egész világ oly módon, hogy egy kacsa az Éj leányának térdére rakta le tojásait. A régi hiedelmek szerint tehát a tojás az élet jelképe. Innen ered, hogy tavasszal, a természet újjászületésekor különös jelentőséget kap a húsvéti tojás. S, hogy miért éppen a nyúl hozza? A néprajztudósok szerint a húsvéti nyúl egy véletlen félreértés következtében jutott tojásosztogató szerephez. Mindez Németországban történt, ahol egyes vidékeken Húsvétkor gyöngytyúkkal és annak tojásával ajándékozták meg egymást az emberek. A gyöngytyúk német neve: Haselhuhn. Ezt a szót hozták aztán tévesen összefüggésbe a nyulat jelentő Hase szócskával. Így lett tehát a gyöngytyúkból nyúl, s ezért hozza a húsvéti tojást a nyuszi.

Összeállította: Gabó és Szerkesztő

Érdekes sorok

Flaskó Sándor vezetőségi tag és szülő kezdeményezésére, egyesületi jogászunk, dr. Oszvári Ádám közreműködésével született meg az alábbi levél, melyben Csenger Zalán Zsolt fideszes országgyűlési képviselő támogatásával szervezetünk kezdeményezi, hogy a jövőben a családi adókedvezmény kiszámításakor a halmozottan sérült gyermekek a családtámogatási rendszerben két főnek számítsanak.

E kezdeményezés kapcsán Egyesületünk a továbbiakban felveszi a kapcsolatot mindazokkal a társ-szervezetekkel, amelyek, elvben már támogatásukról biztosították az ötlet megvalósításának szükségességét. A közeljövőben tehát szándékunkban áll felkérni a Kézzenfogva Alapítvány, az Autisták Szövetsége, továbbá a Halmozottan Sérültek Szülőszövetségének képviselőit, hogy aláírásukkal tovább nyomatékosítsák a kezdeményezést.

A Csenger Zalán Zsolthoz intézett, nyílt levélbe most Önök is betekintést nyerhetnek:

Tisztelt Képviselő Úr!

A Siketvakok Országos Egyesülete nevében az alábbi javaslatokat fogalmazzuk meg a siketvak, illetve – általánosságban – a halmozottan sérült gyermeket nevelő családok hathatósabb anyagi támogatása érdekében:

Mindenek előtt javasoljuk a személyi jövedelemadó szabályozásának módosítását, ezen belül a családi adókedvezmény intézményének kiterjesztését a fogyatékos, különösen a halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok esetében. A családi adókedvezmény bevezetése érdekében a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. Törvénybe (Szjtv.) beiktatott 29/A. és 29/B. §-ok az adóalapot csökkentő

kedvezmény mértékének meghatározásánál kedvezményezett eltartottként engedik figyelembe venni a saját jogán magasabb összegű családi pótlékban, továbbá a rokkantsági járadékban részesülő személyt. Ez álláspontunk szerint nagyon fontos intézkedés, szükség van ugyanakkor az eltartotti körben a fogyatékos személyek után igénybe vehető adóalapot csökkentő kedvezmény mértékének növelésére is. Ez – javaslatunk szerint – akként történhet, hogy a SZJATV. 29/B. § (1) bekezdésének főszabályától eltérve a fogyatékos gyermeket két eltartottként lehetne tekintetbe venni, vagyis egy fogyatékos gyermek a kedvezmény szempontjából figyelembe vehető eltartottak számát nem egygel, hanem kettővel növelné. Fogyatékos gyermeknek javaslatunk szerint az a gyermek minősüljön, aki után szülője magasabb összegű családi pótlékban részesül. Amennyiben e javaslatunk nem nyer elfogadást, javasoljuk, hogy a fentebb kifejtett kétszeres kedvezmény legalább a halmozottan fogyatékos gyermek után legyen igénybe vehető. A halmozott fogyatékoság meghatározásához megfelelőek lehetnek a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. Törvény (Fot.) 23. § (1) bekezdésében foglaltak – különösen a hivatkozott bekezdés f) és G) pontjai. Az említett jogszabályhely értelmében:

„23. § (1) Fogyatékosági támogatásra az a 18. életévét betöltött súlyosan fogyatékos, az ellátás igénylésének időpontjában Magyarországon élő magyar állampolgár, letelepedett, valamint bevándorolt jogállású személy, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személy jogosult, akinek

a) segédeszközzel vagy műtéti úton nem korrigálható módon látóképessége teljesen hiányzik vagy aliglátóként minimális látásmaradvánnyal rendelkezik és ezért kizárólag tapintó-halló életmód folytatására képes (látási fogyatékos),

b) hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy

ba) halláskárosodása 25. életévének betöltését megelőzően következett be, vagy

bb) halláskárosodása mellett a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad (hallási fogyatékos),

c) értelmi akadályozottsága genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében, továbbá tizennegyedik életévét megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt közepsúlyos vagy annál nagyobb mértékű (értelmi fogyatékos),

d) állapota a személyiség egészét érintő fejlődés átható zavara miatt, az autonómia-tesztek alapján súlyosnak vagy közepsúlyosnak minősíthető,

e) a mozgásrendszer károsodása, illetőleg funkciózavara miatt helyváltoztatása a külön jogszabályban meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy a külön jogszabály szerinti mozgásszervi betegsége miatt állapota segédeszközzel eredményesen nem befolyásolható (mozgásszervi fogyatékos),

f) az a)-e) pontban meghatározott súlyos fogyatékoságok közül legalább két fogyatékosága van (halmozottan fogyatékos),

g) hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes és az a), c)-e) pontok valamelyikében megjelölt egyéb fogyatékosága is van (halmozottan fogyatékos),

és állapota tartósan vagy véglegesen fennáll, továbbá önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul.”

A fentiekén túl javasoljuk a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. Törvény módosítását annak érdekében, hogy a halmozottan fogyatékos gyermekek után az őket nevelő személyek a magasabb összegű családi pótlékhoz képest is emelt összegű ellátást kapjanak. Halmozottan fogyatékos gyermeknek minősülhet javaslatunk szerint az,

aki a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról szóló 5/2003. (II. 19.) SZCSM rendelet 1. számú melléklete k)-o) pontjai közül legalább kettőben meghatározott sérültségekkel rendelkezik. Amennyiben ezt a meghatározást nem tartják támogathatónak, úgy elfogadhatónak tekintjük a fent meghatározott, a Ft-ban szereplő, halmozott fogyatékoságra vonatkozó definíciót is (Fot. 23. § (1) bekezdés f) és g) pont). A halmozottan fogyatékos gyermekek után igénybe vehető családi pótlék mértékét a magasabb összegű családi pótlékénál legalább 20 %-kal magasabb mértékben javasoljuk megállapítani.

Fenti javaslataink megvalósítása jelentősen segítheti a különösen hátrányos helyzetű, siketvak és más halmozott fogyatékosággal élő gyermekek, valamint családjaik helyzetét, ezért kérjük szíves támogatását azok elfogadtatásához. Ha normaszöveg javaslat elkészítésével segíthetjük munkáját, úgy kérjük, hogy erről szíveskedjék tájékoztatni minket, emellett a javaslatokkal kapcsolatban szívesen rendelkezésre állunk további egyeztetés végett.

Budapest, 2011. március 28.

Tisztelettel:

Királyhidi Dorottya, Főtitkár
Siketvakok Országos Egyesülete

§ JOGI PERCEK §

Jogszabálmódosítást javasoltunk érdekeink védelmében

Jogi rovatunk célja nem csupán az, hogy számot adjunk benne a tagjainkat érintő aktuális jogi változásokról, hanem az is nem titkolt szándékunk, hogy tájékoztassuk olvasóinkat az Egyesület

érdekvédelmi tevékenységének jogi vonatkozású aspektusairól. Az elmúlt néhány hónapban a Siketvakok Országos Egyesülete több olyan javaslattal is megkeresett országgyűlési képviselőket, melyek tagságunk hatékonyabb érdekvédelmét szolgálják.

Mint olvasóink előtt is ismert, folyamatban van Magyarország új alkotmányának elfogadása. Egyesületünk javasolta, hogy az új alaptörvényben kifejezetten deklarálják a fogyatékos emberek jogait. Ezen javaslatunk elfogadása esetén az Alkotmány szövegében szerepelni fog az, hogy a fogyatékos személyek jogai kifejezett jogi védelmet igényelnek. Ez jól illeszkedne abba az új szemléletbe, melyet a fogyatékos emberek jogairól szóló ENSZ egyezmény is képvisel, s mely a részes államok, köztük Magyarország kötelezettségévé teszi azt, hogy kifejezett rendelkezésekkel védjék a fogyatékos polgárok jogait.

Másik jogi vonatkozású javaslatunk már jelenleg is hatályos jogszabályok megváltoztatására irányul. E javaslat lényege, hogy a családi személyi jövedelemadó kedvezmény fogyatékos gyermek esetében duplán legyen igénybe vehető, vagyis a fogyatékos gyermek két kedvezményezett eltartottként kerüljön figyelembe vételre. Javaslatunk elfogadása esetén azok a családok, akik fogyatékos gyermeket nevelnek, nagyobb adókedvezményhez juthatnának, mivel egy fogyatékos gyermek után kétszeres adókedvezményt érvényesíthetnének. Javaslatunkat várhatóan más szervezetek is támogatni fogják, így hatékonyabb lobbitevékenységet folytathatunk a módosítás érdekében.

A fentiek mellett azt is indítványoztuk, hogy a magasabb összegű családi pótlék mértéke kerüljön differenciálásra oly módon, hogy a halmozottan fogyatékos gyermekek után a jelenleginél magasabb összegű családi pótlék járjon. E

javaslatunk értelmében tehát a magasabb összegű családi pótléknak két szintje lenne, a jogosulti körbe tartozó személyek ugyanis általában a jelenlegi összeget kapnák, viszont a halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok ettől nagyobb összegű családi pótlékban részesülnének. E szabályozás annál is inkább szerencsés lenne, mivel a fogyatékosági támogatás esetében jelenleg is létezik olyan megkülönböztetés, mely – többek között – a halmozott fogyatékos alapján is lehetőséget ad magasabb szintű támogatás igénybe vételére.

Reméljük, hogy jogszabáymódosító javaslatunkat a jogalkotó elfogadja, és azok mihamarabb tagjaink érdekeit szolgálhatják.

Dr. Oszvári Lukács Ádám

Kishírek, érdekességek a nagyvilágból

Egymást tapogató ikermagzatokat fényképeztek

A társas érintkezésre való hajlam nemcsak a születés után, hanem már az anyaméhben is kifejeződik: egy ikreket vizsgáló kutatásban 14 hetes ikreknél filmezték le, amint megérintik egymást.

Bár az ikrek véletlenül is egymáshoz érhetnek, a Padova Egyetem kutatói szerint nem erről van szó: azt tapasztalták ugyanis, hogy a lefilmezett ikerpárok jól azonosítható és a többitől elkülöníthető arkifejezéseket mutattak akkor, amikor egymáshoz értek. A magzatok saját magukat és a méhfalat is megérintették, de grimaszaik ekkor másfélék voltak, mint amikor testvérüket "simogatták" meg - írja a Wired beszámolója.

A kutatók ultrahanggal végezték a méréseket, amelyekből ezt követően háromdimenziós videókat készítettek. Összesen öt ikerpár mozgásait filmezték így le, egyszer a tizennegyedik terhességi hét végén, egyszer pedig négy héttel később. A tizennyolcadik hét végén készített filmfelvételek szerint a babák ekkor többször értek egymáshoz, mint korábban. Ezek az érintések ekkor már gyakoribbak voltak azoknál, mint amikor saját magukat érintették meg.

A PLoS One-ban megjelent tanulmány szerzői szerint az eredmények egyértelműen arra utalnak, hogy szociális képességeink részben velünk születettek, vagyis nem csak tanult, hanem öröklött viselkedésformákból is állnak. Az már korábban is ismert volt, hogy az újszülöttek rögtön a születést követően elkezdik utánozni mások arc kifejezéseit, ami szintén a társas viselkedés velünk született képességére utal.

"Szociális képességeink előre huzalozottak az agyunkban, más szóval azt is mondhatjuk, hogy az emberi természethez tartozik, hogy kinyújtsuk a kezünket, és megérintsünk másokat" - írják tanulmányukban a szerzők.

Mit mérnek az ultrahangos vizsgálatok során?

Az ultrahangos állapotfelmérés során mindig a magzat egészét vizsgálják. Az eljárás nemcsak egy célzott dolog vizsgálatára alkalmas, hanem szinte teljes egészében felmérhető vele a magzat általános egészségi állapota, anatómiai épsége.

A kismamákat olyan ultrahangkészülékkel érdemes vizsgálni, amely a három- és a négydimenziós felvételek készítésére is alkalmas. A megfelelő készülék megléte esetén is nagyon fontos azonban, hogy a vizsgálatokat a megfelelő képzettségű szakember végezze - csak ekkor van

lehetőség arra, hogy az első ránézésre esetleg nem egyértelmű vagy nem igazán feltűnő elváltozások is felismerhetőek legyenek. Az orvossal történő konzultációt követően az anyák így megkaphatják a megfelelő kezelést. Ha a vizsgálat komolyabb problémát tár fel, akkor a kismamák maguk dönthetnek arról, hogy meg kívánják-e tartani magzatukat.

A három- és négydimenziós vizsgálatok közötti különbség, hogy míg a hagyományos kétdimenziós vizsgálatok metszeti képeket mutatnak (a vizsgálófej mozgatása során különböző síkokat ábrázolva), addig a háromdimenziós ultrahangtechnika esetében nem egy-egy síkot, hanem síkok sorozatát dolgozza fel a készülék. A gép végül ezekből alkot egy háromdimenziós térben elhelyezett képet. A 3D ultrahangkészülékkel a test felszíne (például a magzat arca) úgy jelenik meg, mintha egy fényforrás világítaná meg, és inkább fényképre, mint a hagyományos 2D ultrahangképre hasonlít. A négydimenziós ultrahang (valós idejű 3D) pedig azt jelenti, hogy mindezt mozgásban láthatjuk.

Forrás: www.origo.hu

Ismeretlen objektum rejtőzhet a Naprendszer peremén

A Jupiternél is nagyobb tömegű test rejtőzhet a Naprendszer peremvidékén. Létezésére egy modell utal, amely szerint ez a test lódíthatja a Naprendszer belső részébe az üstökösöknek közel negyedét.

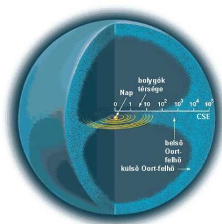
A Naprendszer legtöbb égitestje láthatatlan, apró és fagyott üstökösök lehet, amelyek a Neptunusznál is távolabb keringenek. Ezt a tartományt nevezik Oort-féle üstökösfelhőnek. Az ott keringő objektumok ritkán jutnak a bolygók

közötti, Naphoz közeli belső térségbe - de ott szerencsétlen esetben akár a Földet is eltalálhatják.

Az üstökösök mozgását a távoli és kevésbé ismert térségben több folyamat befolyásolhatja - ezek azonosítása terén ért el új eredményt John Matese és Daniel Whitmire (University of Louisiana). A szakemberek az elmúlt évszázadokban megfigyelt üstökösök gyakoriságát olyan modellekkel vetették egybe, amelyek a Naprendszer peremvidékén lévő üstökösök mozgását írják le.

A közeli csillagok, valamint egész galaxisunk gravitációs terét figyelembe véve azt próbálták megbecsülni, milyen gyakran és milyen útvonalon érkehetnek üstökösök a belső Naprendszerbe. Az eredményt a megfigyelésekkel összevetve kiderült, hogy a csillagunk közelébe látogató kométák mintegy 25%-ának mozgására az eddig ismert tényezők nem adnak megfelelő magyarázatot.

Eszerint még lennie kell valamilyen további hatásnak, amely az Oort-felhőből testeket indít a belső bolygók felé. Ilyen hatást válthat ki egy a Jupiternél valamivel nagyobb tömegű távoli óriásbolygó vagy egy barna törpe. Utóbbi az óriásbolygóknál nagyobb, de a normál csillagoknál kisebb tömegű égitest.

Az üstökösfelhők modellje. Az ábrán a távolságskála logaritmikus, a feltüntetett CSE, azaz csillagászati egység a Föld átlagos naptávolságát, közel 150 millió kilométert jelöl

Akár óriásbolygóról, akár barna törpéről van szó, igen halvány lehet az objektum, ezért kerülhette el eddig a felfedezést - azonban jó eséllyel kimutatható lehet a közeljövőben a hűvös objektumokra vadászó WISE-űrszondával. A modell egymagában túl bizonytalan egy ilyen messzi égitest létezésének bizonyításához, tehát mindenképpen a megfigyelések igazolhatják vagy cáfolhatják az elméleti lehetőséget.

Forrás: www.origo.hu

Fény derült a medvék téli álmának egyik titkára

A medvék szívverése a téli álm idején jelentősen lelassul. Az alacsony pulzusszám emberek esetén hamar szívelégtelenséghez vezetne. A medvék azonban egészségkárosodás nélkül vészelik át ezt az időszakot. Amerikai kutatók szívultrahangos vizsgálattal derítették fényt a jelenség okának magyarázatára.

Az amerikai grizzly medve (*Ursus arctos horribilis*) évente 5-6 hónapot tölt téli álomba merülve. Ez időszak alatt a szívverése percenként 84-ről körülbelül 19-re csökken. Ha az emberi szív ennyire lelassulna, annak nagyon súlyos következményei lennének.

A félelmetes grizzly

Ilyen lassú szívverés mellett a vér összegyűlik a szív mind a négy üregében. Emberek esetében a megnövekedett nyomás miatt a pitvarok és a kamrák

kitágulnának. A megnyúlt izmok gyengébbek és kevésbé hatékonyak, ami végül ún. kongesztív szívelégtelenséghez (amikor a szív nem tudja megfelelően áramoltatni a vért) vezetne. Medvéknél azonban nem fordul elő ilyesmi, és a kutatók most rájöttek, mi ennek az oka.

A Washington Állami Egyetem kutatói évek óta tanulmányozzák a medvét. Az egyetemen lévő intézetben születésüktől fogva nevelnek grizzlyket, amelyek megszokták, hogy szívultrahangos vizsgálatokat is végeznek rajtuk. Az itteni kutatások nyomán sikerült betekintést nyerni a hibernáló szív rejtélyébe.

Lynne Nelson és munkatársai már korábban kimutatták, hogy a téli álm alatt a medveszív bal kamrájának fala merevebbé válik, ami megakadályozza, hogy kitáguljon, amikor összegyűlik benne a vér. A kamra merevsége azonban további problémát vet fel. A vért a bal kamrába továbbító bal pitvarnak emiatt nagyobb ellenállással szemben kell dolgoznia.

"Ez olyan, mintha a pitvarnak egy téglafal ellenállását kellene legyőznie" - mondja az egyik kutató, Bryan Rourke. "Ezért gondoltuk, hogy kell lennie egy olyan mechanizmusnak, amely megvédi a pitvarizmokat az idő előtti elhasználódástól."

A szívultrahangos felvételekből és a szövetmintákból kiderült, a pitvar úgy védi magát, hogy gyengíti az összehúzódásait. A szívizom összehúzódásait egy fehérje, az úgynevezett miozin nehéz lánc (MHC) szabályozza. E fehérjének két változata - alfa és béta - létezik. Az alfa változat gyorsabb, de kicsit gyengébb összehúzódásokat hoz létre, mint a béta. A kutatók azt tapasztalták, hogy téli álm alatt a bal pitvar több alfa fehérjét termel, aminek következtében kissé legyengül a szívverés.

Amikor a medve felébred a téli álmából, a fehérjearány visszaáll a normálisra, és a pitvari összehúzódások visszanyerik korábbi erejüket.

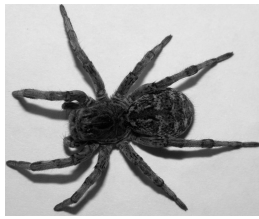
A kutatók úgy vélik, hogy a *Physiological and Biochemical Zoology* folyóiratban megjelent tanulmányuk az első, amely kimutatja a miozinarány eltolódását a medvékben, és abban bíznak, hogy az információ valamikor hasznosítható lesz az embereknél is. "Bár a medve nem tökéletes modellállat az emberek szempontjából, de annak fölfedezése, hogyan változhat a medve szív működése, hasznos lehet az emberi szívbetegségek megértéséhez"- mondja Rourke.

Forrás: www.origo.hu

Kisgyerekként tanulunk meg félni a pókoktól

A kígyóktól és pókoktól való félelem nem öröklött, hanem tanult viselkedésforma, támasztja alá egy hét hónapos babákkal végzett vizsgálat. A kígyókkal szemben nem mindenki mutat félelmet, de a veszélyes állatokat könnyebben felismerjük, mint például a hernyókat.

Egy új pszichológiai kutatás alapján úgy tűnik, hogy a kígyóktól és a pókoktól való félelem nem velünk született, hanem alapvetően tanult viselkedésforma. Ez azt jelenti, hogy az állatokkal szemben mutatott félelmi reakciók nem lesznek megegyezők (vagyis nem ijedünk meg mindannyian), abban azonban egyformák vagyunk, hogy hamarabb megtanulunk félni ezektől az állatoktól, mint más, minket nem fenyegető dolgoktól.

Pók

Vanessa LoBue és munkatársai kétféle videót játszottak le egyszerre hét hónapos babáknak, s a felvételek közül az egyik egy kígyót, a másik egy nem veszélyes állatot, például egy elefántot mutatott. Filmnézés közben vagy egy félelmetes, vagy egy vidám hangot játszottak be a gyerekeknek. Abban az esetben, amikor a babák a félelmetes hangot hallották, hosszabb ideig bámulták a kígyót ábrázoló videót, mint az elefántosat, eközben azonban nem mutatták a félelem jeleit - írja az egyetem beszámolója.

A kutatócsoport egy másik vizsgálatában hároméveseknek mutattak egy képernyőn kilenc fényképet, amelyek közül ki kellett választaniuk a kutatók által éppen kért képet. A gyerekek minden esetben gyorsabban mutattak rá a kígyókat ábrázoló fotókra, mint a virágokra vagy más olyan állatokra, amelyek hasonlítanak a kígyókhoz (például a hernyókra). Ami érdekes, hogy a kígyós képek kiválasztásának gyorsasága teljesen megegyezett azoknál a gyerekeknél, akik egyébként félnek a kígyóktól, és azoknál is, akik nem mutatnak félelmet ezekkel az állatokkal szemben.

"A mostani eredmények - más, korábbi kutatások mellett - arra utalnak, hogy nem a potenciálisan mérgező állatoktól való félelem születik velünk, hanem csak az a képesség, hogy gyorsabban megtanulunk félni tőlük. Egy másik, felnőttekkel végzett kísérletben áramütéseket adtak kígyókat, pókokat, illetve virágokat vagy gombákat ábrázoló fotók felmutatását követően. A kígyóknál és a pókoknál sokkal tovább megmaradt a kép és az áramütés közötti

asszociáció, mint a veszélytelen fotók esetében" - írják a szerzők.

"Kutatásunkban az az újdonság, hogy hét hónapos csecsemőknél is igazoltuk, amit a felnőttek esetében már tudtunk. Az egyik, hogy a fenyegető állatokat hamarabb felismerjük, a másik, hogy hamarabb megtanulunk félni tőlük. Maga a félelem azonban nem egy öröklött reakció" - mondta LoBue.

Forrás: www.origo.hu

Megfejtették az alvajárás titkát

Egy négygenerációs család génjeinek vizsgálatakor az derült ki, hogy az alvajáró családtagok mindegyikénél megtalálható egy hibás szakasz a 20-as kromoszómán. A washingtoni orvosi egyetem munkatársainak tanulmánya a Neurology című szakfolyóiratban jelent meg.

Az alvajárás minden tizedik gyereket és minden ötvenedik felnőttet érinti. A gyerekkori esetek túlnyomó részében jóindulatú problémáról van szó, melyet kinőnek felnőtt korukra. Súlyosabb esetben azonban veszélyessé is válhat az alvajárás, különösen akkor, ha felnőttként is fennáll.

Az alvajárók egészen összetett cselekvéssort is végrehajthatnak anélkül, hogy felébrednének, például előszedik a slusszkulcsot, kinyitják az autót, és elindulnak vele.

A szakértők tudják, hogy bizonyos családokban halmozódik az alvajárás, és egyes emberek hajlamosabbak rá. Bizonyos tényezők, például a túlfáradás és a stressz kiváltó tényezője lehet egy-egy epizódnak. Az esetek többsége tipikusan röviddel az elalvás után kezdődik, az első

mély, álom nélküli lassú hullámú (NREM) alvási szakaszban. Az érintett emberek reggel általában már nem emlékeznek a történetekre.

Christina Gurnett és kutatócsoportja egy több nemzedékes családot vizsgált, melyben gyakori volt az alvajárás. A család legfiatalabb tagja, a 12 éves Hanna például rendszeresen elhagyta alvajárás közben a házat és kóborolt az éjszakában. A négy nemzedék összesen 22 családtagja közül kilencen voltak alvajárók. A kutatók nyálmintákat vettek a családtagoktól, ebből elemezték DNS-üket. Az egész genomra kiterjedt keresés felfedte, hogy a probléma a 20-as kromoszómán található genetikai hibával lehet összefüggésben, mindenki, akinél megtalálták az adott változatot, alvajáró volt.

Gurnett feltételezi, hogy több gén is szerepet játszhat az alvajárás kialakulásában, úgy véli, ők az első ilyen találták meg.

Forrás: www.index.hu

A nyelvre „szakosodik” a vak emberek látókérge

Először sikerült kimutatni, hogy a vakon született emberek agyában a látásért felelős agyterület más feladat után néz, és "benevez" a nyelvi ingerek feldolgozásáért való versenybe. Ez újabb látványos bizonyíték arra, hogy az agy nem egy "lapra szerelt bútor", hanem a körülmények hatására jelentősen eltérhet genetikai programjától.

Egyre több a bizonyíték arra, hogy egyes agyi területek olyan funkciókat is átvehetnek, amelyek genetikusan nincsenek ahhoz a területhez rendelve. Agykutatók 1996-ban kiemelkedő

jelentőségű vizsgálatot végeztek el, amelyben látásukat gyermekkorban elveszített embereket figyeltek meg. Azt mutatták ki, hogy a látókérge részt vehet nem látással összefüggő feladat, például a Braille-olvasás elvégzésében is.

A Massachusetts Institute of Technology (MIT) vizsgálata most azt igazolta, hogy a látókérge egyes részei vakon születettek agyában nyelvfeldolgozással kapcsolatos feladatokat látnak el. A vizsgálat arra következtetésre jutott, hogy a látókérge egészen nagy mértékű alkalmazkodásra képes - a látási ingerek feldolgozásáról képes átállni a nyelvi ingerek feldolgozására. Az eredmények gyökeresen felforgatják azt az elképzelést is, amely szerint a nyelvfeldolgozás csak a genetikusan kifejezetten erre a célra programozott agyi területeken mehet végbe.

- Az agy nem olyan, mint valami lapra szerelt bútor. A fejlődése nem szigorúan előre meghatározott pályát jár be, hanem inkább olyan, mint egy önmagát felépítő szerszámoszláda, amelynek a felépülését nagyban befolyásolja az, hogy fejlődésünk során milyen tapasztalatok érnek bennünket - mondja Marina Bedny, a MIT posztdoktor kutatója az agykutatórészlegről, a vizsgálat vezetője. A vizsgálatot a a Proceedings of the National Academy of Sciences című lapban publikálták.

Rugalmas összeköttetések

Az agykutatók már több mint egy évszázada tudják, hogy a nyelv produkciójához és megértéséhez két agyi terület szükséges: a Broca- és a Wernicke-mező. Úgy vélték, hogy ezek a mezők természetüknél fogva olyan tulajdonságokkal rendelkeznek (a sejtek speciális belső elrendezettsége és a többi agyi területtel való összeköttetések), amelyek miatt ezek a területek

egyedülállóan alkalmassá váltak a nyelvfeldolgozásra.

A többi funkcióhoz - például a látáshoz és a halláshoz - is külön feldolgozóközpont társul az érzőkérgekben. Ugyanakkor korábbi állatkísérletek (az MIT agykutató-professzora, Mriganka Sur laboratóriumában) azt igazolták, hogy az érzékelésért felelős agyi területek más típusú érzékelés ingereit is képesek feldolgozni, ha azokat az élet korai szakaszában sebészi beavatkozással odairányítják. Például ha a szemet összekapcsolják a hallókéreggel, akkor ez az agyi terület hangok helyett a képeket fogja feldolgozni.

A nyelvfeldolgozás rugalmasságára vonatkozóan idáig nem létezett bizonyíték. Korábbi vizsgálatok mutattak ki aktivitást a bal látókéregben születésük óta vak személyek agyában verbális feladatok végzése, például Braille-olvasás közben, de senki nem mutatott eddig rá arra, hogy e mögött teljes értékű nyelvfeldolgozás rejtőzhet.

Bedny és munkatársai, köztük Rebecca Saxe és Alvaro Pascual-Leone, a Harvard Medical School (Harvard Orvostudományi Egyetem) neurológia professzora vizsgálata arra irányult, vajon vak emberek látásért felelős agyi területeit be lehet-e vonni összetettebb nyelvi feladatok elvégzésébe, mint amilyen a mondat szerkezet feldolgozása és szavak jelentésének elemzése.

Ebből a célból a kutatók vak kísérleti személyek agyáról készítettek felvételeket (mágnesesrezonancia-vizsgálattal), miközben mondatértési feladatot végeztek. A kutatók azt feltételezték, hogy ha a látókéreg részt vesz a nyelvfeldolgozásban, akkor azoknak az agyi területeknek ugyanolyan érzékenységet kell mutatniuk a nyelvi információra, mint amilyen a nyelvfeldolgozás klasszikus területei, a

Broca- és Wernicke-mezők esetében megfigyelhető.

Eredményeik szerint ez így is történik. Bedny szerint a látásért felelős agyi régiók pontosan olyan érzékenyek voltak a mondat szerkezetre és a szavak jelentésére, mint a nyelvfeldolgozás klasszikus területei. A kutató szerint elképzelni is döbbenetes, hogy ezek az agyi területek a látásról átváltanak a nyelvre. Ezek szerint az egyes agyi területek alapfunkciója csak lazán meghatározott, és a tapasztalatok igen nagy mértékben hathatnak egy bizonyos agyszövetrészt működésére - mondja.

Bedny megjegyzi, a kutatás nem cáfolja azt, hogy az emberi agyban a nyelvi funkciókért a Broca- és a Wernicke-mezők felelősek. "Nem azt mutattuk ki, hogy a nyelvfeldolgozás minden lehetséges elemét képes a látókéreg elvégezni. Pusztán arra utaltunk, hogy az agy egy olyan része képes részt venni a nyelvfeldolgozásban, amely nem arra célra fejlődött ki" - mondja.

Újraelosztás

Még kérdés, hogy a nyelvfeldolgozásban miért éppen a látókéreg játszik szerepet, mikor a vak emberek nyelvfeldolgozó területei egyébként normálisan működnek. Bedny szerint ez a feladatoknak az agy fejlődése során bekövetkező természetes újraelosztása miatt alakulhat így.

- Amikor az agyi funkciók egyes területekhez rendelődnek hozzá, a látókéreg nem kapja meg a rá jellemző funkciót, a látást. Így aztán benevez a versenybe, hogy kinek mi jut. Az egész fejlődési dinamika megváltozik - mondja.

Lehetséges, hogy az újraelosztás a nyelvfeldolgozás terén előnyhöz juttatja a vak embereket. A kutatók nyomon követő vizsgálatokat terveznek, amelyekben azt kutatják majd, hogy a vak emberek összetett nyelvi feladatokban (bonyolult

mondatok nyelvtani elemzése vagy nyelvi feladatok megoldása, miközben elvonják a figyelmüket) vajon jobban teljesítenek-e, mint a látók.

A kutatók azon is dolgoznak, hogy még precízebben meghatározzák, milyen szerepet tölt be a látókéreg a nyelvfeldolgozásban, és vizsgálatokat végeznek vak gyerekeken, hogy a fejlődés során a látókéreg mikor kezd nyelvfeldolgozási feladatokat ellátni.

Forrás: www.origo.hu

Összeállította: Gabó

Könyvjelző

Az Új SzemFüles kultúra-rovatában ez alkalommal a sokak számára talán kevésbé ismert költő, Áprily Lajos életútját és munkásságát követhetik nyomon a Kedves Olvasók. Verseinek fogalmon túli sejtelmekkel játszó zeneisége, gazdag formakultúrája, impresszionista-szimbolista vonásai a költőt az első Nyugat-nemzedék hagyományához kapcsolják. Nem egy kritikusa szerint a legnagyobb erdélyi magyar költő, nemcsak életművének egésze, hanem Erdélyben született versei alapján is.

Költészetének ihletője legtöbbször az emlékezés, a magány, egy inkább csak vágyott – vagy vágyaiban átélt – világ: a "morajos szikla-ország", mellyel "egy test"-nek érzi magát. A "parttalan" időből, elmúlt századokból hallja vissza a szív zenéjét. Költő, aki a sorssal nem csatázott ugyan, de versei "gránitboltjába" egy hosszú élet önemésztő vajúdásait zárta be. Hangulatok énekese, "néma lázadó", alapélménye a természet, az erdélyi táj, amelyből lírai jelképeit meríti: transzilvanizmusának is ez a szülőföldszeretet az alapja. Elégikus

hangulatú költészete múltat és jelent egygyé olvasztó szelíd számvetés.

Németh László 1927-ben úgy ír róla mint "sziget"-ről "a magyar líra pillanatnyi bomlásában", formaművészete elismeréseként pedig Benedek Marcell Babits Mihállyal, Kosztolányi Dezsővel, Tóth Árpáddal, és Juhász Gyulával állítja egy sorba.

Áprily Lajos élete és munkássága

Áprily (Ifj. Jékely) Lajos, a jeles transzszilván költő idős szülők egyetlen gyermekeként született 1887. november 14-én, Brassóban. Édesapja Jékely Lajos, édesanyja Zigler Berta. A család a gyermek születése után két és fél évvel Parajdra költözik. A falu a székelyföldi Sóvidéken fekszik, a Kis-Küküllő forrásterületén. Sőhegyeit napjainkban is sok kiránduló keresi fel. A Hargita, a Gyilkos-tó sincs messze Parajdtól. Ez a környezet meghatározó szerephez jut Áprily költészetében, hiszen itt szereti meg végérvényesen a festői szépségű, erdélyi tájat. Tanulmányait a székelyudvarhelyi reáliskolában kezdi meg, majd az első osztály elvégzése után egy ideig magántanuló lesz.

A parajdi Áprily-emlékház

Nem sokkal később édesapja a kolozsvári gyufagyárban kap állást, így a család 1899-ben Parajdról a „kincses városba” költözik. Az ifjú Jékely Lajos gimnáziumi tanulmányait a helyi Református Kollégiumban végezte. Nem volt különösebben jó tanuló, leginkább az irodalmat kedvelte, s már ekkor érdeklődött a versírás fortélyai iránt. A

család sorsa eközben rosszul alakul: Édesapját, aki ekkor már közel hetvenéves, elbocsájtják a munkahelyéről, de még nem vonulhat pihenőre, hiszen fiát taníttatnia kell. Vállalkozásba kezd, ami sajnos kudarcba fullad, így aztán a fiatal Jékely középiskolás diákként tanításra kényszerül. Érettségi után, 1905 őszén a kolozsvári egyetem magyar-német szakára iratkozik be. Nemcsak anyagi, de lelki problémák is gyötrik ezidőtájt: úgy érzi, tartozik valamivel az édesapjának. A nehéz évek alatt megromlott kapcsolatuk, s az idős ember ekkor már a Bihari havasok zord világában vállal munkát, melyből csak szegényesen sikerül eltartania családját.

A fiatal költő 1909-ben, tanári oklevelének megszerzése után egy rövid időre Párizsba utazik annak érdekében, hogy tökéletesítse francia nyelvtudását. Az idegennyelv-tudás csiszolása mellett azonban a francia főváros a különféle művészek és művészetek központjaként is óriási hatást gyakorol rá. Rövid, külföldi tartózkodását követően 1909 őszén visszatér Erdélybe, majd megpályázza és elnyeri a nagyenyedi Bethlen Kollégium tanítóképzőjének helyettes tanári állását, egy évvel később pedig az intézet gimnáziumának végleges és „rendes” tanára lesz. Ebben az időszakban közli első néhány versét az Új Erdély című folyóirat és ekkor találja ki írói álnevét, az Áprily-t is. Az intézmény tanári karában senki sem sejtette, hogy Áprily álnév alatt fiatal tanártársuk publikál. Csak később vallja be munkatársainak, hogy ő az újszerű versek szerzője.

A fiatal költő

Szellemi kapcsolata az enyedi kollégiummal egyébként még diákéveiben kezdődött, hiszen egyetemi szakdolgozatát Kemény Zsigmondról írta, aki tanulmányait a nagyenyedi kollégiumban végezte. Még ha csak tudat alatt is, de ez előkészületet jelenthetett a közeli enyedi tanárkodásra. Talán ezért nem tekinthető véletlennek, hogy épp Nagyenyedet választotta a fiatal tanár. Hiszen Enyedre érkezése előtt, - Kemény Zsigmondnak hála - nem volt idegen számára a Maros parti „kedves kis magyar város” és annak kollégiuma.

„Hosszú ideig Nagyenyeden volt tanár – írja Keresztury Dezső irodalomtörténész –, ebben a szelíd maros-menti városkában, melynek kollégiumában oly elevenek Erdély magyar századai, s melynek vidéke az erdélyi táj egyik legszebb darabja. S ha a körülötte élő hagyomány az erdélyi szellem minden romon újra építő erejének tiszteletére tanította meg, a hegyek és erdők a természet szerelmesévé tették. Ittas bolyongója lett az erdélyi világnak, turistáskodva, pisztrángra horgászva bejárta változó vidékeit, s költészetében a magyar irodalom múlhatatlan részévé avatta őket.”

Áprily prózai városképében, a Nagyenyedben így emlékezik vissza egykori enyedi éveire:

„Tizenhét esztendeig laktam ebben a dús hagyományú és dús gyümölcstermésű kisvárosban...Ezer és ezer gyermeki szemem át nézve a világot, felfokozott

*örömmel éltem át a barackvirágszagú
őrhegyi tavaszokat és a kollégiumi erdők,
meg a Szabaderdő városig-világító őszeit.
Éltem az enyedi jelent és könyvtári kötetek,
iskolai gyűjtemények és kirándulókedvű
geológus- és történelemprofesszorok
társaságában éltem az enyedi múltat.”*

A lelkes, fiatal tanár kezdetben a Kollégium egyik internátusi felügyelőszobájában lakik, ahonnan rálát a történelmi levegőt árasztó várfalakra, az 1849. január 8-án lemeszárolt enyedi magyarokat idéző emlékfalra. Miután 1911-ben elveszi feleségül menyasszonyát, a kolozsvári Schäfer Idát, beköltöznek „egy szerény kis sétatér végi házba.” Ebbe a házba költözteti be Kolozsvárról idős szüleit is.

A sétatéri kis ház, ha nagyon kopottan is, de ma is áll a „kökényvirágos Órhegy” lábánál. Mögötte a hegy tetejéig felnyúló, hatalmas gyümölcsöskert terül el. Egyik írásában így tájolja be a tanár-költő az első családi fészket: „Ahol lakom, az ablakom a szomszéd csillagokra bámul.” Valóban, a kis üvegezett teraszról feltekintve, a csillagok szomszédságában érezhette magát, alatta a fiatal sétatéri fák koronái; ha tekintetével körbejárta a környező, festői tájat, láthatta a „lapos Maros mentét”, a Holtmarost, és a szőlőhegyek aljában elterülő falvakat: Marosszentkirályt, Csombordot, Marosgombást. Igazi költőnek való táj ez. A ház mai tulajdonosai idős magyar emberek, akik kegyelettel őrzik az egykori lakók emlékét, de az ott elhaladók közül vajmi kevesen tudják e kis villa féltve őrzött titkát. Itt élte az ifjú házaspár első boldog éveit, itt született két fiuk, Jékely Zoltán, a későbbi neves költő és Endre. Természetes, hogy Áprily és költő fia számos versében visszatér e hajlék emléke. „Enyeden van egy kicsi út, / éjjel csavargó s róka járja .”, - ez az út házuk előtt vezet el „az erdők epres laposára”, a Bükkös laposára, ahova oly szeretettel sétáltak ki. „Maholnap őszi ködben áll a házunk / s

*körül a fák is mindmegannyian. / S túl őszi
tarlón, hómezőkön is túl, / valahol messze
jön-jön a fiam .”... „Ott jött világra Zoltán,
szegény alatt, / unalmas kispolgári
szürkeségben. / Anyja fölött a május
elsuhant / s az apja is már túl az ötven
éven” – emlékezik a költő az első nagy
családi eseményre. A fiú így örökíti meg a
szülői házat: „Enyed város végén, ahol
születtem, / most éjjeli holdfényben áll a
ház; / a hegyrefutó, görbe-fájú kertben, / a
sírdombon négy fenyő citeráz /...” A
szülőföldtől, a gyermekkortól térben és
időben eltávolodott Jékely Zoltán
visszavágyó, megható sorai az elvesztett
szülői házat, a hazát, Erdélyt is siratják:
„Hol a sétatérvégi kis család: / két felnőtt,
két gyerek és két öreg? / Zokogjatok,
zöldmohú sírkövek, / zokogjatok, fosztott,
fekete fák!” A sétatér akkor még fiatal
juhar-hárs-és gesztenyefái alatt, a kuruc
diákemlékmű mellett vezető úton jár be a
költő a kollégiumba, és érkezik haza
családja körébe. „A sétatér hideg
harmatban ázik, / lombtemetőn át érkezem
hazáig. // Fáj látnom ezt a búskomor
világot, / vén Homérosznak is szívébe
vágott. // Ó, mennyi élet fekszik most a
porba, / sáros cipőm részvétlenül tiporja: //
a hárslevél, a röpke, halavány, / - bohó
játék az élet hajnalán. - // A hársfalombok
nyugtalan remegnek, / - izgalma, álma ifjú
életemnek - // sóhajtó lombja szőke
gesztenyének, / - le nem törült könny, régi
könnyes ének- // sok őszi lángja rozsdarőt
juharnak, / - kilobbant fénye vágnak és
viharnak- // lomhán szállongó illatos dió - /
- ó, sárba hullt, fakó illúzió! - // Didergő
lelkem őszi ködben ázik, / szép szőnyegen
jutok el a halálig.” Csak mélyen
megilletődve lehet belépni a kis sétatérvégi
házba és üvegezett teraszára, ahol Áprily
Lajos sok szép költeménye született.*

Ez a ház ad hajlékot a családnak egészen 1917-ig, amikor is átköltöznek a „csendes Tanársorra”, a Bethlen utca 9. szám alatti, egyemeletes tanári lakásba. Ebben a csinos szolgálati lakásban már kényelmesen elfér a 6 tagú, népes család, így Áprily és felesége úgy döntenek: jöhet

a harmadik gyermek. A két fiút hamarosan egy kislány, Márta követi a sorban. A ház mögött itt is hatalmas zöldséges és gyümölcsöskert húzódik, mely Erdély legzamatosabb almáját, körtéjét, barackját, szilváját, legillatosabb dióját termette. A filagoria és a diófák árnyékában is sok szép vers született. Jékely tanár úr részben innen küldi be verseit Kolozsvárra, melyek továbbra is Áprily költői álnéven jelennek meg. Két első kötetét, a *Falusi elégiát* (1921) és az *Esti párbeszédet* (1923) is itt szerkesztette.

Ebből a házból viszik ki a református temetőbe édesapját, idős *Jékely Lajost* (1833-1919), akinek halálát így örököltette meg a költő: „*Apám nyolcvanhatéves ősz fejével / öledbe hullt a méhesből jövet.*” Évekkel később országhatáron is átível az emlék és a fájdalom Áprily soraiban: „*Mindszent-virágos ár sodor / s egy dísztelen sír gondja éget: / ó, hogyha áthajítanám koszorúval a messziséget. // Tudom, hogy vár ma, nő a köd, / nincs rajta rács, nincs rajta kőjegy. / Határon átkiáltanám: / ringasd szelíd karokkal, Órhegy! // Körül az este glóriás: / ezernyi gyertya gyúl- s kilobban. / Ő alszik fénytelen tovább / a kergetőző évszakokban:...*”

A *Rasmussen hajóján* (1926) című, harmadik Áprily-kötetben szép vers olvasható, melynek ihletője, a *Sabal maior* nevű gyönyörű pálmaköviület, amely ma is eredeti helyén, egy kis üveges szekrényében csodálható meg a kollégium volt természetrajzi múzeumában. Lelkes diákok és tanárok szerzeménye. „*Ma milyen szép vagy és milyen meleg. / A hervadástól féltve védelek. // Ne mondd, hogy pusztá rém e félelem - / a múzeumban voltál már velem? / Üveg alatt, a félhomályon át / nézted a pálma kőbordázatát?*” – kezdődik a költemény. A természet szigorú törvényére, az elmúlásra, az emberi élet pillanatnyiségára figyelmeztet a költő versében szimbólummá szublimálódott ritka lelet: „*Égő pompája, láttad- e, mi*

lett? / Kőgyűjtemény-dísz. Pálmaköviület. // Kihűlt világok múmiája csak. / Megölte észak: Erdély, Kolcpatak.” Az aggodalom, és a belenyugvás fájoan szép sorai zárják a költeményt: „*Hiába óvlak, elrepül nyarad. / Világok térnek vissza nélküled. // Melegségedből ennyi sem marad: / ‘Sabal maior.- Pálmaköviület.’*”

A gazdag természetrajzi gyűjtemény mellett ott a hatalmas kollégiumi könyvtár is, melynek 1922 - 1925-ig Jékely Lajos volt a könyvtárosa. A család, a katedra és az örök természet mellett itt, a rengeteg könyv között lelt igazi otthonára. „*Régi nagy szellemekkel társalgott itt, és közvetítette műveiket az érdeklődő ifjúságnak.*” - állapítja meg Vita Zsigmond, a tanítvány majd későbbi jó barát. „*Belőled jöttek a könyvtárhományba / öreg könyvekbe bűvölt szellemek.*”- írja Áprily az *Enyedi csendben*. A költő egy prózai írásában így vall egykori könyvtáráról: „*Én találkoztam életemben egy nagy könyvtári álommal, egy megvalósult könyvtári álommal. A nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium könyvtárának magántermében két gyönyörű szép kidolgozású, azt hiszem, diófa szekrény áll, üveges szekrények, és azok gróf Mikó Imrének könyveit őrzik. Én könyvtáros voltam, a Bethlen-kollégium könyvtárosa, éveken keresztül, s gyakran jártam meghatott lélekkel ezek között a gyűjtemények között. A gyönyörű ősnymtatványokat kezembe vettem, kezembe vettem az olasz klasszikus kiadványokat, az *Iliászt* és *Odiüsszeiát*, meghatva gondolva arra, hogy Mikó Imre egyetlen fia számára gyűjtötte ezeket a könyveket, és az egyetlen fia tizenöt-tizenhat éves korában meghalt, s úgy végződött a könyvtári álom, hogy a Bethlen-kollégiumra hagyományozta az egyik legszebb klasszikus könyvtárat, amely a görög és latin irodalomnak alkotásait tartalmazza.*”

A kollégium folyosóin néhány régi tablóról Jékely Lajos tanár úr néz le ránk, mintha szelíd tekintetében benne volna a kérdés:

„Hogy sáfárkodtatok a rátok hagyott gazdag örökséggel?”

A nagyenyedi éveket 1926-tól 1929-ig a kolozsvári Református Kollégiumban való tanárkodás, valamint az e mellett végzett, szerkesztői munka követi. Részt vesz az *Erdélyi Helikon* 1926-os marosvécsi találkozásán, majd két évvel később, 1928-ban megbízzák a folyóirat szerkesztésével. 1929-ben Áprily családjával Budapestre költözik, ahová vele jön jó híre is. Azonnal tisztelt költővé válik, s történik mindez annak ellenére, hogy semmiféle irodalmi körhöz nem tartozik. Helye voltaképpen a Nyugat körül lehetne, de idegen tőle a Nyugat viszonylagos polgári baloldalisága. Kezdetben a Lónyay utcai Református Gimnázium tanáraként, majd 1934-től a Baár-Madas Leánynevelő Intézet igazgatójaként tevékenykedik, egészen 1944-es nyugdíjazásáig.

Az idős Áprily

Nyugdíjba vonulását megelőzően egy ideig a *Protestáns Szemle* szerkesztőjeként is tevékenykedik. Budapesti tartózkodásának időszakában is folyamatosan alkot. Ekkor jelenik meg az *Idahegyi pásztorok*, *Az aranyosó balladája*, *A láthatatlan írás*. Műfordításai közül kiemelkedő jelentőségű *Puskin Anyegin* című verses regénye, amely 1952-ben elnyerte egy műfordító-pályázat első helyezését. Költészetének közértékelésében 1957-ben állt be döntő fordulat. Ekkor jelenik meg *Ábel füstje* című gyűjteményes kötete, amelynek kétharmada gondos válogatás valamennyi

korábbi verseskönyvéből, egyharmada pedig az újabb verseknek sora, amelyeket a háború borzalmi és a "mellőzöttség" lélekbeli nyugalma ihletett. És a kritika egyszerre egyöntetűen elámul, ugyanis az immár hetvenéves poétában felfedezik koruk egyik legnagyobb magyar költőjét. És még több mint tíz év adatott neki, hogy élvezhesse a nyugodt dicsőséget. Megkap minden elismerést, hiszen most már az egész irodalom számára nyilvánvaló, hogy lírájában azt a színvonalas, kulturált benső összhangot fogalmazta meg, amelyre minden emberséges ember vágyakozik, és amelynek eléréséhez még segítséget is ad az Áprily-költészet olvasása.

Élete utolsó szakaszában szelíd, derűs, dicsőséggel teli öregkort élhetett meg családjá körében, a Visegrád melletti Szentgyörgy-pusztán (ma Áprily-völgy) az erdélyihez hasonló, festői környezetben.

A halál végül 1967. augusztus 6-án Budapesten, a hárshegyi szanatóriumban éri. A visegrádi temetőben helyezik örök nyugalomra.

Áprily Lajos ma már beletartozik klasszikus költőink névsorába. Visegrádi sírjához ki-kijárnak hajdani tanítványai, verseinek kedvelői, egykori barátai, hogy tiszteletadóan idézzék fel hibátlan művészetét és szeretetre méltó emberségességét.

Összeállította: Szerkesztő

Humor-zsák

Vizsgadolgozat

- Hogy hívják a cukrászok vizsgadolgozatát?
- Desszertáció.

Mozgás

Régebben csak ültem a TV előtt és sakkversenyeket néztem. Aztán az orvosom azt mondta, több mozgásra lenne szükségem. Azóta teniszmeccseket nézek.

Elit hotel

A hotelportán büszkén hirdeti a felirat: "Itt angolul, németül, franciául, olaszul, spanyolul, portugálul is beszélnek". Betér egy magyarul tanuló japán turista, és megkísérli megértetni magát a feltüntetett nyelveken, de a recepciós csak értetlenül néz rá. A végén kifakad, s megkérdezi tőle magyarul:
- Végül is ki beszél itt maguknál a feltüntetett nyelveken?
- A vendégek!

Vonatozás

A papa órák óta játszik a kislia villanyvonatával, pedig lassan éjfélre jár. Egyszer csak megszólal a telefon:
- Halló! - hangzik a kagylóból az alattuk lakó hangja. - Nem tudná megmondani, mikor indul az utolsó vonat?

Kesztyű

Két rendőr beszélget:
- Fázik a kezem.
- Akkor tedd zsebre!
- Nem tudom, mert ott van a kesztyűm!

Hosszabbítás

Pistike elkészíti az iskolából reggel. A barátja megkérdezi tőle:
- Te, miért késtél el ma reggel?
Erre Pistike:

- Egy focimeccsről álmodtam, de hosszabbítás volt és tovább kellett aludnom...

Alföld

Mi az alföld? - kérdezi a tanárnő.
- Sajnos nem tudom - feleli a gyerek.
- Sanyika, segíts Csabának!
- Az alföld nagy kiterjedésű síkság.
- Hallod, Csaba? Ez egy pontos meghatározás.
Tehát mi az alföld?
- Az alföld egy pontos meghatározás.

Postás és a kutya

A postás benéz a ház udvarára, és egy hatalmas kutyát lát ott aludni. Mivel nagyon fél a kutyáktól, de a táviratot is kézbesítenie kellene, óvatosan kinyitja a kaput. Már lépne be, amikor egy kisfiút vesz észre bent a kertben.
- Kisfiú! Nem harapós a kutyátok? - kérdezi tőle.
- Á, az nem! - válaszolja a gyerek.
A postás nagy bátran bemegy, a kutya felébred és akkorát harap belé, hogy alig sikerül kimenekülnie az utcára.
- Úgy emlékszem, azt mondtad, hogy nem harap a kutyátok! - mondja a gyereknek mérgesen.
- A miénk nem is, de én a szomszédban lakom!

Kőműves, ács és villanyszerelő

A kőműves, az ács és a villanyszerelő azon vitatkoznak, hogy melyikük munkája volt előbb a Földön.
- Mi építettük fel a gízai piramisokat – mondja büszkén a kőműves -, tehát először mi léteztünk.
- Dehogy! - tiltakozik fejét rázva az ács. - Mi már jóval korábban elkészítettük Noé bárkáját.
Erre a villanyszerelő kuncogni kezd.
- Mi olyan vicces? - kérdezi az ács.
- A teremtés első napján Isten azt mondta: "Legyen világosság!" - magyarázza a

villanyszerelő - Addigra mi már lefektettük a kábeleket!

Kártyás fizetés

Sarki boltban a pénztárnál:

- Elnézést, kártyával lehet fizetni?
- Persze.
- Jó, akkor tud visszaadni egy pikk ászból és egy kör királyból?

Összeállította: Gabó

Fej-törő

Fej – törő rovatunkban ez alkalommal is egy furfangos feladvánnyal igyekszünk megörvendeztetni Kedves Olvasóinkat Mary jóvoltából. A jelenlegi feladványban minden sorszámhoz két meghatározás tartozik. A kérdésekre adandó, helyes válaszok mindössze egyetlen betűvel térnek el egymástól. A megfejtést ezen betűk sorának összeolvasása adja (például: Mátyásmadár másik neve – szajkó, Ilyen szélről énekelt Szécsi Pál – kósza. A szajkó és a kósza között az "j" betű a különbség, tehát a későbbiekben majd ezt kell felhasználni a feladvány megfejtéséhez). A megoldás ezúttal is egy magyar költő és az ő egyik versének címe lesz.

Meghatározások:

1. Mátyásmadár másik neve; Ilyen szélről énekelt Szécsi Pál
2. Színművészek, apa és lánya (Lajos és Juli); Éliás nótabeli párja
3. Heves megye székhelye; Sziklás hegyek kérődző állata
4. A transzformátor rövidebb neve; Versszak
5. Srí Lanka régebbi neve; Ennyi karral rendelkezik a polip
6. Ezt az állatot ki szokták önteni; Akár a gyík

7. Kemény, kékesfehér fényű fémes elem; Híres, magyar balett művész (Iván)
8. A jegygyűrű formája; Az üzlet vevőcsalogató része
9. Szónok; Forgatóízom
10. Térképgyűjtemény; Van ilyen só és bor
11. Ételtekeres; Az USA fizetőeszköze
12. 1657- 1705 között ilyen nevű királyunk volt; Repülőgép vezetője
13. Fővárosunk nyugati fele; A medve szőrzete
14. Drágakövek súlyegysége; Az ördög bibliája
15. Füllel érzékel; Az élet vége
16. Úri nő; Tollas állat

Válaszok:

1. **J** szajkó; kósza
2. **Ó** Básti; Tóbiás
3. **Z** Eger; zerge
4. **S** trafó; strófa
5. **E** Ceylon; nyolc
6. **F** ürge; fürge
7. **A** króm; Markó
8. **T** karika; kirakat
9. **T** orátor; rotátor
10. **I** atlasz; asztali
11. **L** rolád; dollár
12. **A** Lipót; pilóta
13. **N** Buda; bunda
14. **Y** karát; kártya
15. **Á** hall; halál
16. **R** dáma; madár

A rejtvény megfejtése: József Attila: Nyár.

Reméljük, hogy a „Fej-törő” rovat ez alkalommal is szerzett néhány vidám percet Kedves Olvasóinknak!

Mary

József Attila

Nyár

Aranyos lapály, gólyahír,
áramló könnyűségű rét.
Ezüst derűvel ráz a nyír
egy szellőcskét és leng az ég.

Jön a darázs, jön, megszagol,
dörmög s a vadrózsára száll.
A mérges rózsza meghajol -
vörös, de karcsú még a nyár.

Ám egyre több lágy buggyanás.
Vérbő eper a homokon,
bóbiskol, zizzen a kalász.
Vihar gubbaszt a lombokon.

Ily gyorsan betelik nyaram.
Ördögszekéren hord a szél -
csattan a menny és megvillan
kék, tünde fénnel fönn a tél.

1929 nyara

Minden Kedves Olvasónknak Kegyelemteljes, Szép Húsvétot kívánunk!

Az Egyesület vezetősége és munkatársai

Impresszum

Új SzemFüles

Kiadja: Siketvakok Országos Egyesülete

Hungarian Deafblind Association

Székhely: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.

Levelezési cím: 1053 Budapest, Múzeum körút 3. II. em.1.

Telefon: 06-1/361-2007

Fax: 06-1/209-5829

E-mail: siketvakok@gmail.com

Számlaszám: 10409015-90117325-00000000

Adószám: 18061031-1-42

Felelős kiadó. Gangl Tamás, elnök

Felelős szerkesztő: Petner Katalin

